

○ นิตยสาร

กระทรวงยุติธรรม

๑

(เฉพาะในพระราชการของกระทรวงยุติธรรม)

ปีที่ ๒ เล่ม ๑

พฤษภาคม ๒๔๙๖

นิตยสารกระทรวงยุติธรรม

ปีที่ ๒ เล่ม ๑

พฤษภาคม ๒๕๑๖

สารบัญ

พฤษภาคม	๑
เรื่องการทำงานในสหรัฐอเมริกา	๓
คำพิพากษาศาลฎีกา	๒๔
การเป็นนิคมการค้าและบุตร	๕๐
ข่าว	๕๖

พุทธภาษิต

สนมุตฺตภูฏี ปรมิ ฌนึ
สันโตยเปันทรพิยอันประเสวีฐ

สันโตยในตนเรงคันคิต	ประกอบกึลงแรงแข็งขยัน
สันโตยในสังคมนิยมกัน	คังจึคมันฮยุในธรรมค้ำชูชา
สันโตยในชาติอางหาญนัก	ช่วยพิทักษ์ชชาติศาสนา
ให้ยีนงคงฮยุคู้ฟ้า	ไค้ชื้อว่าสันโตยแท้แน้จริง เฮย.

ถ. หุตะโกวิท

การดูงานในสหรัฐอเมริกา

ด้วยในการแสวงงป่าสูงถาของนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ข้า-
หลวงยุติธรรมภาค ๔ เรื่องการดูงานในสหรัฐอเมริกา ณ ห้อง
พิจารณาบัลลังก์ ๒๔ ศาลอาญา เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๕
เจ้าหน้าที่แผนกนิเทศกรเห็นสมควรเก็บความจากคำบรรยายมาเสนอ
ท่านผู้อ่านนิตยสารด้วย ดังต่อไปนี้

ในเบื้องต้นป่าสูงได้กล่าวขอขอบคุณที่ได้ รัยเกียรติเชิญให้มา
แสวงงป่าสูงถาและข้แจงว่า การดูงานในอเมริกาครั้งนี้ ผลโดย
ตรงที่ได้แต่ ๆ คือ ได้ไปรู้จักนักกฎหมายชาวอเมริกัน เพื่อทำ
ทางไว้ติดต่อกันในคราวหลังเป็นใหญ่ และได้ทิ้งหลักไปงาน ๓ ประ-
การตามที่ท่านผู้ใหญ่ในกระทรวงได้วางหลักไว้ คือดูการศาล
ยุติธรรมหนักไปในทางฝ่ายอรรถกร ดูงานเนติบัณฑิตยสภา และสืบ
เสาะถึงสรรพตำราทั้งหลายซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองไทย ทั้ง
ซ้อมความเข้าใจว่า ก่อนที่จะรู้เรื่องศาลสหรัฐอเมริกา ต้องเข้าใจ
ว่าอเมริกานั้นเป็นประเทศต่างกับประเทศของเรา คือเป็นสหรัฐ ไม่
ใช่รัฐเดี่ยวอย่างของเรา เพราะฉะนั้นรูปของการศาลของเขาจึงได้
แปลกไปจากของเราเป็นอันมาก การเป็นสหรัฐนั้นประกอบด้วยรัฐ
ต่าง ๆ ๔๘ รัฐ แต่ละรัฐมีอิสระในการดำเนินการภายในของคน

และต่างก็มีสถานิติบัญญัติและมีศาลของตนเอง แต่กระนั้นในรูป
การปกครองแบบสหรัฐก็ย่อมต้องมีรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลสหรัฐ
ซึ่งเรียกว่า **Federal Government** คือเป็นรัฐบาลที่ปกครองทั้ง
ประเทศ เพราะฉะนั้นศาลของสหรัฐ (**Federal Courts**) จึงต้อง
มีเหมือนกัน ครั้นแล้วป่าสู่ก็ได้บรรยายถึงการศาลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ศาลของสหรัฐ (**Federal Courts**) นั้น แบ่งเป็น ๓ ชั้น
ศาลชั้นต้นเรียกว่า **District Courts** มีอำนาจพิจารณาพิพากษา
คดีที่ทุกด้วยกฎหมายอย่างศาลจังหวัดของเรา ศาลชั้นต่อไปเรียก
ว่า **Courts of Appeals** ศาลต่อไปเรียกว่า **Supreme Court**
(ศาลฎีกา) ซึ่งใคร ๆ รู้จัก เพราะ **Supreme Court** ของ
สหรัฐอเมริกาไม่ได้เป็นศาลฎีกาอย่างของเราเท่านั้น แต่หากยังเป็น
ศาลการรัฐธรรมนุญด้วย คือมีอำนาจและหน้าที่ในการที่จะชี้ขาดว่า
กฎหมายหรือการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐบาลขัดกับรัฐธรรมนูญแห่ง
สหรัฐและเป็นโมฆะหรือไม่ อย่างเรื่องกรณีประธานาธิบดีทรแมน
ให้โอนกิจการเหล็กกล้าเป็นของรัฐขาด ศาลฎีกาสหรัฐชี้ขาดว่า
ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เป็นเรื่องอำนาจตุลาการของเขา ซึ่ง
ชาวอเมริกันภาคภูมิใจมากที่ศาลสูงสุดมีอำนาจอย่างนั้น อำนาจฝ่าย
ตุลาการนั้นเกี่ยวโยงอยู่กับฝ่ายบริหารด้วย โดยมี **Department**
of Justice ซึ่งเราจะเทียบชื่อกับของไทยก็คือ กระทรวงยุติธรรมนั้น
เอง แต่หัวหน้าหน่วยบริหารของเขาไม่ใช่ **Minister of Justice**
แต่เป็น **Attorney-General** และ **Attorney-General** นั้นคือ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและเป็นอธิบดีกรมอัยการด้วย คือ

เป็นที่ปรึกษาของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เป็นผู้ว่าความทางรัฐบาล เป็นผู้แทนโจทก์ในคดีอาญาแผ่นดิน และเป็นผู้แทนที่ฝ่ายบริหารของศาลด้วย เจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในศาลซึ่งเรียกว่า Marshals นั้นขึ้นอยู่กับ Department of Justice นอกจากนี้ Department of Justice ยังมีหน่วยตำรวจลับอีกหน่วยคือ F.B.I. (Federal Bureau of Investigation) และ F.B.I. ยังควบคุมการพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ เช่น ดาวยพิมพ์นิ้วมือด้วย ฉะนั้น F.B.I. นี้จึงเป็นหลักสำคัญของกระทรวงยุติธรรมของอเมริกา ส่วนตำรวจรักษาความสงบเรียบร้อยในศาลเล็ก ๆ เช่นศาลแขวงหรือศาลไปริสภาของเราส่วนมากเป็นตำรวจของนคร คือของเทศบาลก็มีเหมือนกัน เรื่องการแต่งตั้งผู้พิพากษาของศาลต่าง ๆ นั้น มีธรรมเนียมศาลยุติธรรม ซึ่งค้ำแจ้งว่า ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งผู้พิพากษาศาลของสหรัฐ (Federal Judges) และการแต่งตั้งนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาสูง (Senate) โดย Attorney-General เป็นผู้แนะนำในการแต่งตั้งผู้พิพากษานาน

ในสหรัฐอเมริกาอำนาจของพรรคการเมืองไม่ชัดเจน ๆ แต่เมื่อผู้มีพรรค Democrat กับ Republican เท่านั้นที่เป็นพรรคใหญ่ เวลานั้นฝ่าย Republican เป็นประธานาธิบดี ฉะนั้น Attorney-General ของเขาจำต้องเป็น Republican ด้วย Attorney-General ผู้แนะนำให้ประธานาธิบดีแต่งตั้งผู้พิพากษาก็ย่อมจะต้อง

Title 28 United States Code. Judiciary and Judicial Procedure.

พิจารณาตามกฎหมายซึ่งเป็นพรรค Republican ก่อนเป็นธรรมดา
ทั้งทำให้รู้สึกว่าเป็นเมืองอเมริกา แม้แต่การตุลาการก็หนีไม่พ้น
จากการต้องเป็นพรรคการเมือง แต่เขาก็ไม่ถือว่าซื้อเหล่านี้เป็นข้อ
เสีย หรือเสื่อมเสียความยุติธรรม เพราะเป็นประชาธิปไตยมาแต่แรก
ทั้งชาติ จึงเป็นของธรรมชาติธรรมดา ไม่แปลกประหลาดอะไรเลย

ผู้พิพากษาศาลของสหรัฐหรือ Federal Judges เมื่อได้รับการ
แต่งตั้งแล้ว เป็นผู้พิพากษาไปตลอดชีพคราวเท่าที่มี ความประพฤติ
ดี ไม่มีเกี้ยวรอยอย่างของเรา และหากเป็นผู้พิพากษามาอย่าง
น้อย ๑๐ ปีติดต่อกัน และลาออกเมื่ออายุล่วงพ้น ๗๐ ปีแล้ว กฎ
หมายยังบังคับให้จ่ายเงินเดือนเต็มแก่ผู้พิพากษาคณะนั้นกระทั่งสิ้นชีพ
ซึ่งหมายความถึงผู้พิพากษาศาลของสหรัฐที่เรียกว่า District
Courts (ศาลชั้นต้น) Courts of Appeals (ศาลอุทธรณ์)
และ Supreme Court (ศาลฎีกา) ซึ่งทั้ง ๓ ศาลนี้ มีวิธีการ
แต่งตั้งผู้พิพากษาเหมือนกันหมด คือประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้ง
และให้ Senate (สภาสูง) รับรอง และเมื่อแต่งตั้งแล้วก็อยู่ได้
ตลอดชีวิต

ในเรื่องเงินเดือนผู้พิพากษาศาลของสหรัฐ (Federal Judges)
ได้มีกฎหมายวางกำหนดอัตราเงินเดือนไว้ตายตัวไม่มีขึ้นไม่มีลง
แต่เงินเดือนของผู้พิพากษาของรัฐ (State Judges) นั้นต้องถาม
ดู แต่ในการถามนั้น ปรากฏว่านายผู้เสมอว่าขออย่าให้เขาย้อนถาม
เรื่องเงินเดือนผู้พิพากษาไทยว่าใครคนละเท่าไรเลย และก็ไม่ควรจะหัด

ที่ไม่ได้ใครถาม จะเห็นเพราะเขาลืมหรือรู้แล้วเกิดเห็นเลยไม่ถาม
 ก็ไม่ทราบแน่ เงินเดือนผู้พิพากษาของสหรัฐมีกำหนดไว้โดยกฎ-
 หมายดังนี้ คือ อธิบดีผู้พิพากษาศาล **Supreme Court** ได้
 ๒๕,๕๐๐ เหรียญต่อปี สำหรับผู้พิพากษาธรรมดาของศาลนั้นที่
 เรียกว่า **Associate Justices** ได้ ๒๕,๐๐๐ เหรียญต่อปี ส่วนผู้
 พิพากษาศาลชั้นต้น (**State Judges**) ในรัฐน้อยหรือคนนั้นได้รับเงิน
 เดือนถึง ๒๘,๐๐๐ เหรียญต่อปี สูงกว่าอธิบดีผู้พิพากษาศาล
Supreme Court อีก เพราะเงินเดือนของผู้พิพากษาศาลของ
 สหรัฐ กฎหมายตราไว้ตายตัว แต่เงินเดือนของผู้พิพากษาศาล
 ของรัฐต่าง ๆ นั้น สถานกฤษฎีกาของรัฐกำหนดให้ตามที่เห็น
 สมควร รัฐน้อยหรือคนเป็นรัฐที่ร่ำรวยมาก ฉะนั้นจึงให้เงินเดือนผู้-
 พิพากษาศาลชั้นต้นของเขาถึง ๒๘,๐๐๐ เหรียญต่อปี

สำหรับศาลของสหรัฐนอกจาก **District Courts, Courts
 of Appeals** และ **Supreme Court** ที่กล่าวแล้ว ยังมีศาลอื่น ๆ
 อีกมาก คือมีศาลเรียกว่า **Legislative Courts** เป็นศาลซึ่ง
Congress คือทั้งสภาสูงสภาต่ำร่วมกันตั้งขึ้นตามอำนาจซึ่งอนุมาณ
 ได้จากรัฐธรรมนูญ เวลานั้น **Courts in territories** เช่นศาล
 ของ **Alaska, Hawaii** * และก็มี **Court of Claims** สำหรับ
 พิจารณาข้อเรียกร้องที่มีต่อรัฐบาลสหรัฐ **Court of Customs**

---

* เกาะฮาวาย ยังไม่เป็นรัฐที่ ๔๘ มีการดำริและเสนอมามากครั้ง แต่เมื่อเรื่อง
 ขึ้นถึงรัฐสภา ก็ตกไปทุกครั้ง

สำหรับช้ชาติขอพิพาทเรื่องการเก็บภาษีศุลกากร **Court of Customs and Patent Appeals** เป็นศาลรับอุทธรณ์จากคำวินิจฉัยของ **Patent Office**. **Tax Court** เกี่ยวกับการภาษี **Court of Military Appeals** เกี่ยวกับการคดีทหาร เป็นต้น อันเป็นศาลปลัดย่อยจะไม่พทถึง

นอกจากศาลของสหรัฐแล้ว รััฐต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนถึง ๔๘ รััฐ ก็มีศาลของแต่ละรััฐอีก ศาลของรััฐหนึ่ง ๆ นั้นมีลักษณะไม่เหมือนกัน และแม้แต่ชื่อศาลระดับเดียวกันยังเรียกไปคนละอย่างเสียอีก บางรััฐมีศาล ๔ ชั้น บางรััฐมีศาล ๓ ชั้น บางรััฐมีศาล ๒ ชั้น ชื่อของศาลแต่ละศาลก็ต่างกัน เช่นศาลในรััฐคาโรไลนา มี ๓ ชั้น ศาลชั้นต้นเรียกว่า **Superior Court** แปลว่าศาลส่ง ส่วนชั้นอุทธรณ์เรียกว่า **Appeal Court** และชั้นสูงสุดเรียกว่า **Supreme Court** ศาลชั้นต้นแห่งรััฐคาโรไลนาเรียก **Superior Court** แต่ศาลชั้นต้นในรััฐนิวยอร์กเรียก **Supreme Court** ในรััฐอิลลินอยส์เรียก **Circuit Court** ในรััฐเนบรัาสกาเรียก **District Court** แต่มีศัพท์กลางที่เขาเรียกศาลชั้นต้นทั้งหมดว่า **trial courts** คือศาลที่มีการสอบพยานหลักฐานเหมือนกันทั้งหมด

โดยที่ศาลของรััฐและศาลของสหรัฐรั่วมมีเขตพทอันเดียวกันได้ แต่เมื่ออำนาจศาลซ้อนกัน ก็มีหลักใหญ่อยู่ว่า ศาลของสหรัฐรัผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับรััฐธรรมนูญแห่งสหรัฐ หรือจะอนมานโดยปริยายได้จากรััฐธรรมนูญว่าเป็นอำนาจของศาลของสหรัฐ อย่างนแล้วชนศาลของสหรัฐ **Federal**

Courts ส่วนนี้คืออย่างอื่นนอกจากชั้นศาลของรัฐคือ **State Courts** เช่นนี้แล้วขบวนการของเขตอำนาจศาลก็ย่อมยังเกิดขึ้น สมมติว่าคดีอาญาคดีหนึ่งเกิดที่รัฐหนึ่ง พนักงานสอบสวนคือตำรวจกับ **State Attorney** คือพนักงานอัยการประจำรัฐต้องรู้ว่า ความผิดที่กระทำนั้นฝ่าฝืนกฎหมายของสหรัฐ **Federal laws** ซึ่งคลุมทั่วไปหรือเปล่า ตัวอย่างคือ ความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษเช่นมอฝิ่น ซึ่งผิดทั้งต่อกฎหมายของรัฐนั้น และก็ผิดกฎหมายของสหรัฐด้วย ทั้งนี้ก็ต้องฟ้องที่ศาลของรัฐ ฉะนั้นจึงต้องศึกษาให้เป็นที่เข้าใจว่าอย่างไรเป็นความผิดต่อสหรัฐ **Federal offences** อย่างเป็นทางการใดบ้างแล้วกัน **State offences** ตามตำราได้วางแนวว่าคดีที่จะขึ้นศาลของรัฐ คือ

๑. เป็นคดีที่มีขบวนการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐ ซึ่งมีข้อ ๗ เพราะบางทีปัญหาไม่ก็ว่าจะเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญก็เกี่ยวไปได้ ในเมื่ออันกฎหมายตั้งประเด็นให้เกี่ยวไปถึงสิทธิและหน้าที่ของลูกความของเขาตามรัฐธรรมนูญ
๒. คดีความผิดตามกฎหมายแห่งสหรัฐ **Federal laws** และคดีเกี่ยวกับสัญญาทางพระราชไมตรี
๓. คดีเกี่ยวกับกฎหมายทางทะเล
๔. คดีเกี่ยวกับคณะทูต คณะกงสุล
๕. คดีที่รัฐบาลแห่งสหรัฐเป็นคู่ความ
๖. คดีที่มีข้อพิพาทระหว่างรัฐหนึ่งกับอีกรัฐหนึ่ง
๗. คดีพิพาทระหว่างคู่ความที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างรัฐกัน
๘. คดีพิพาทระหว่างคู่ความในรัฐเดียวกัน ในเรื่องที่ดินซึ่งอยู่ในรัฐอื่น
๙. คดีเกี่ยวกับรัฐบาลหรือคนต่างประเทศ แต่คดีขึ้นอยู่

ในเขตอำนาจศาลของรัฐหนึ่ง ๆ นั้น แม้จะพิจารณาไปถึงที่สุด คือ
 ถึงศาลฎีกาของรัฐนั้นแล้วก็ตาม ก็ยังจะฎีกาต่อไปยัง **Supreme
 Court** คือศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกา แต่ทั้งนี้เช่นอย่างกรณี เช่นเกิด
 มีปัญหาเกี่ยวกับการแปลหรือตีความสิทธิต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ
 ของสหรัฐแล้วขึ้นถึง **Supreme Court of the United States**
 คือศาลฎีกาแห่งสหรัฐได้โดย ทั้งตัวอย่างในรัฐแคลิฟอร์เนียเมื่อ
 เร็ว ๆ นี้ มีชาวจีนชอที่คนเกิดขอพิพาทขึ้น เพราะมีกฎหมายของ
 รัฐนั้นว่าห้ามไม่ให้คนจีนถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน คนจีนไปถึงศาลสูงสุด
 ของรัฐแคลิฟอร์เนีย ศาลสูงสุดก็พิพากษาว่า กฎหมายของสภานิติ
 บัญญัติของรัฐแคลิฟอร์เนียที่ออกมาไม่ให้คนจีนถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน
 นั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ แล้วคดีก็ขึ้นไปถึงศาลฎีกาแห่งสหรัฐ
Supreme Court โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐฎีกาขึ้นไปเพื่อให้คดีปัญหา
 นี้ให้แตกหักว่าเป็นอย่างไร เป็นตัวอย่างให้เห็นว่าคดีที่ศาลสูงสุด
 ของรัฐใดก็ตามแล้วยังขึ้นไปถึงศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาแห่งสหรัฐ
 ได้อีก

สำหรับเขตอำนาจศาลของ States ต่าง ๆ นั้น มีอยู่แล้วตาม
 กฎिकासตร์ซึ่งศาลมีอำนาจคลุมเขตนั้น ๆ แต่ศาลของสหรัฐนั้นได้
 มีกฎหมายบัญญัติตรากำหนดเขตอำนาจศาลหนึ่ง ๆ ไว้ คือใน ๔๘
 รัฐมีศาลของสหรัฐ ๘๔ ศาล โดยแบ่งเขตตามทีเห็นสมควร บาง
 รัฐเล็ก ๆ เช่นแวนรุ่มอนต์ และนิวแฮมป์ไชร์ ถือเอาเขตของรัฐ
 นั้น ๆ เป็นเขตของศาลด้วย แต่รัฐที่ใหญ่โตเช่น เท็กซัส ซึ่งใหญ่
 กว่าประเทศไทย แบ่งเขตศาลออกเป็นหลายเขต ถือว่าเป็นเขต

ศาลชั้นต้นของศาลของสหรัฐ

ส่วนศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นของสหรัฐยังแบ่งเป็นเขต ๆ อีก โดยรวมเขตของศาลชั้นต้นของศาลของสหรัฐหลายเขตเข้าเป็นศาลอุทธรณ์หนึ่งเขต โดยกำหนดแบ่งแยกเขตศาลชั้นต้น ๘๔ ศาลชั้นต้นศาลอุทธรณ์ของสหรัฐเหลือเพียง ๑๐ เขตเท่านั้น แสดงว่าการแบ่งเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาเป็นเรื่องซับซ้อนไปตามกฎหมาย ไม่ใช่ปล่อยให้เขียนไปตามเส้นเขตภูมิศาสตร์

ศาลชั้นต้นของสหรัฐมีองค์คณะผู้พิพากษานายเดียวนั่งพิจารณาพิพากษาคดีที่เข้ามาศาลได้โดยไม่จำกัด แต่ว่าบางศาลของจำพวก District Courts คือศาลชั้นต้นมีผู้พิพากษาดัง ๑๖ คนก็มีเหมือนกัน ส่วนศาลอุทธรณ์ของสหรัฐ มีองค์คณะ ๒ นาย แต่ตามปรกตินั่ง ๓ นาย เรื่ององค์คณะจึงเป็นเรื่องความคิดต่าง ๆ กัน ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นของศาลสหรัฐได้เงินเดือนตายตัวตามกฎหมาย ๑๕,๐๐๐ เหรียญกษาปณ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ได้เงินเดือน ๑๗,๕๐๐ เหรียญกษาปณ์ ส่วนศาลสูงสุดคือ Supreme Court ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว

นอกจากศาลของสหรัฐและของรัฐแล้วยังมีศาลอีกประเภทหนึ่ง ที่ของเรายังไม่มีคือที่เรียกว่า City Courts ถ้าจะแปลเป็นไทยก็ว่า ศาลนคร ในนครใหญ่ ๆ หรือขนาดกลาง ๆ มักจะมีศาลของตัวเองเรียกว่า City Courts ซึ่งตั้งโดยสภานิติบัญญัติของ State นั้นให้ศาลนครนั้น ๆ ซึ่งมีหลายชื่อต่าง ๆ กันเรียกว่า Me-

* Essentials of American Government—Ogg & Kay 7 th. Ed. 1951

metropolitan Courts ก็มี พิจารณาคดีเล็ก ๆ ทั้งแพ่งและอาญา คล้ายกับศาลแขวงของเรา ก็มีศาลที่น่าสนใจมากคือ Family Courts หรือ Domestic Relations Courts (ศาลครอบครัวสัมพันธ์) ซึ่งมีอยู่แทบทุกนคร ศาลเหล่านี้เป็นศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับข้อพิพาทต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในครอบครัว โดยมีกฎหมายให้อำนาจการพิจารณาพิพากษาโดยเฉพาะ ตามตัวอย่างที่ได้เห็นมา มีผู้หญิงนิโกรคนหนึ่งมาศาล บอกทนายวาจาต่อเจ้าพนักงานของศาลว่าผู้ทนายเขาเป็นนุการใหญ่เมื่อคืนนี้ เจ้าพนักงานก็รอกแบยพิมพ์ให้เซ็นชื่อบอกตำบลที่อยู่และรายละเอียดต่าง ๆ แล้วเสนอผู้พิพากษา ผู้พิพากษาเรียกเขาไปตามเรื่องราวต่าง ๆ ว่ามีลูกกี่คน ทำมาหากินอย่างไร ทำไมฉวจทำอย่างนี้ หญิงนั้นก็บอกให้ทนายผู้พิพากษาจึงให้พนักงานศาลเอาจดของศาลไปตามผู้มา แล้วผู้พิพากษาดูว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร ผู้ก็บอกว่าทนายจริง ๆ เพราะเหตุว่าเมียคนนั้นชอบไปกินเหล้าตาม Public bar แล้วประจำประจำอยู่ที่นั่นไม่รู้จักกลับบ้านจนที่ ๒ ที่ ๓ เป็นการผิดหน้าที่เมีย ได้สั่งสอนโดยคัมหลายครั้งหาเชื่อฟังไม่ จึงทุบตีเอา แล้วผู้ก็เลยเห็นใจทนายจึงบอกศาลให้ชำระเมีย ในที่สุดเมียก็รับว่าจริงตามนั้น ศาลก็ให้โอวาทแล้วอนุญาตให้เมียอยู่ในความดูแลของพนักงานคุมประพฤติเป็นเวลาอันมีกำหนด พนักงานคุมประพฤตินั้นของเขามุ่งคักอย่างนควย และวิธีมาศาลของเขาก็เขามาบังคับระรรวมคาเหมือนศาลเด็กไม่มีขลลงกไม่มีพิธิรตอง ผู้พิพากษาไม่สวมเสื้อครวย เรื่องการตั้งผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กผู้จัดการมตุคกใช้ศาลเล็ก ๆ นทั้งนั้นทว่า ไม่ใช่ศาลใหญ่

ใน City Courts ยังมี Traffic Court เพราะอเมริกามีรถยนต์จำนวนมาก นอกจากคดีรถยนต์นั้นก็ยังมีเรื่องผิดระเบียบการจราจรวันละหลาย ๆ ลियเรื่อง Traffic Court ศาลหนึ่งตั้งแต่เช้า ๓ โมงถึงเที่ยงมีคดีเข้ามาและตัดสินไป ๔๒ คดี โดยมากปรับขนาดหนักก็ปรับใบอนุญาต การที่ศาลสั่งปรับใบอนุญาตคนขับรถยนต์นั้น คนขับรถว่าคดีตรงเสียก็ถือว่า ทั้งนี้ถ้าศาลปรับใบอนุญาตก็แปลว่ารุนแรงเหลือขนาด การลงโทษสถานใด ผู้พิพากษาอเมริกาคนหนึ่งซึ่งแข็งแรงแล้วแต่ความเห็นของผู้พิพากษาคคนหนึ่ง ๆ แต่หากปรากฏว่าขับรถโดยขณะกำลังมีเมมาเขาต้องสั่งปรับใบอนุญาตแน่ แต่ว่ามีกำหนดว่าปรับเฉพาะ ๓ เดือน ๖ เดือน หรือกักขังด้วย แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร ศาลอีกประเภทหนึ่งคือ Night Court (ศาลกลางคืน) อย่างที่เคยได้ยินกันมาแล้ว เป็นศาลจำพวก City Courts เหมือนกัน ทนายออร์ท เขาแยกศาลเวลา ๓ ทุ่มครึ่งแล้วทำการพิจารณาคดีเสร็จเกือบ ๒ ยาม การพิจารณาของเขาคือเอาคดีที่ตำรวจจับมาเมื่อตอนบ่ายของวันนั้นเป็นใหญ่แล้วนำมาขึ้นศาลกลางคืนนั้น คดีเหล่านี้เป็นคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ส่วนมากเป็นคดีเมาเหล้าอาละวาดหรือชกต่อยกันในที่สาธารณะ เป็นต้นว่าคดีผู้ชายคนหนึ่งไปนอนหลับอยู่บนม้านั่งพักที่สถานีรถไฟ ตำรวจไปจับตัวมาขึ้นศาลกลางคืน เพราะเป็นการผิดกฎหมายของ City of New York ที่ห้ามไม่ให้ไปนอนที่สถานีรถไฟบนที่สาธารณะ ก็คดีหนึ่งผู้หญิงอายุยังอ่อนไปซื้อของแล้วเลยหยิบเอาของราคาไม่ถึงดอลลาร์

ใส่กระเป๋าสลัดขี้อย่างเดียว เป็นพวก **shop-lifter** ขึ้นศาลกลางคืนเพื่อให้
คดีเสร็จไปเสียเร็ว ๆ

ศาลกลางคืนนี้ไม่มีพนักงานอัยการ มีแต่ตำรวจเพราะตำรวจ
จับมาและถามปากคำทำเป็นสำนวนบาง ๆ นึกเดี้ยว กองไร้ก็มิได้
ตำรวจเองเป็นคนฟ้อง เป็นคนนำมาให้ผู้พิพากษา ๆ เรียกจำเลยมา
ตำรวจอ่านข้อหาเสร็จแล้วนำตำรวจที่เป็นผู้จับมาสาขานท้าวว่าเป็น
ความจริงหรืออย่างนั้น ถามจำเลยว่ามีสารภาพหรือไม่ และก็บอก
ด้วยว่าถ้าไม่รับสารภาพก็มีสิทธิ์จะไปขึ้นศาลสูง แต่ก็ต้องรอไปก่อน
ไม่เสร็จคดีนี้ ถ้ารับสารภาพก็เสร็จคดีนี้ ในจำนวน ๒๐ กว่าคดี
มีไม่รับสารภาพคดีเดียว นอกนั้นรับสารภาพหมด ผู้พิพากษาสั่ง
ปรับ ๒ กอลลาร์ ๓ กอลลาร์ แล้วจำเลยก็เดินไปข้างบัลลังก์ มี
ตำรวจคนหนึ่งเก็บเงินออกใบรับเดี้ยวตนเอง พอชำระเงินค่าปรับ
แล้วก็เดินออกนอกศาลไปทันทีคดีเสร็จลงรวดเร็ว

ในส่วนงานทางธุรการนั้นประมาณว่า ๘๐ % ๑๐๐ คำพยานด้วย
Short-hand ซึ่งเป็นของธรรมดา แต่อีกประมาณ ๒๐ % เขามี
Stenotype * ซึ่งเครื่องใหญ่บรรจกระดากใช้ได้ ๓ ชั่วโมงราคา ๑๒๕
เหรียญ เครื่องเล็กบรรจกระดากใช้ได้ ๑ ชั่วโมง ๕๕ เหรียญ ส่วน
การหัดก็กันนี้ ต้องหัดประมาณ ๕ เดือน เป็นอย่างน้อย แต่ถ้าจะ
ให้เก่งถึงขนาดจดคำพยานในศาลหรือจดคำอภิปรายในการประชุมได้
ซึ่งต้องใช้ความเร็วประมาณ ๓๐๐ คำต่อ ๑ นาที จะต้องใช้เวลา
ฝึก ๒ ปี การจดนั้นเขาจะละเอียดตลอดจดจนนายถามว่าอย่างไร พยาน

หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Stenographic Machine

ทอบอย่างไร ศาลก็ท้วงหรือพูดว่าอย่างไร ส่วน **Short-hand** ก็
 จดละเอียดเหมือนที่เรารจกรวาคาลอาชญากรรมสงคราม แต่
 เรื่องการจดของเขานี้ไม่สำคัญอย่างหนัก ของเราผู้พิพากษาเอง
 ทกอย่างและอ่านให้ฟังแล้วเก็บเป็นสำนวนไว้ แต่ของเขาเวลา
 พิจารณาผู้พิพากษาที่จดด้วยคือจดแต่หัวข้อ ว่าคดีคำพยานอยู่ที่ไหน
 ซึ่งเรียกว่า **Judge's Notes** เหมือนเมืองอังกฤษ เวลาประชุมปรึกษากัน
 ถ้าหากว่าผู้พิพากษาไม่แคลงใจเลยในคดี และ **Judge's Notes**
 เพียงพอที่จะตัดสินได้แล้วก็ตัดสินไป **Short-hand notes** และ **Ste-**
notype notes ไม่ค่อยเก็บเข้าตู้ไปทั้ง ๆ ที่เป็นคดีที่จดมานั้น ไม่
 ต้องแปล แต่ถ้าผู้พิพากษานั่งหลายคน และเห็นแย้งกัน หรือสงสัย
 คำพยาน จึงสั่งให้แปลคำพยานจึงไม่เป็นสำนวนอย่างของเรา
 นอกจากคดีมีอุทธรณ์ จึงต้องแปลคำพยานโดยละเอียดเพื่อส่งไปศาล
 อุทธรณ์ ดังนั้นการที่ศาลเมืองไทยผู้พิพากษาจดด้วย **Long-hand**
 เองเขาก็แปลกใจ อธิบดีชั้นมอญที่มาจากเมืองไทยไปเล่าให้พวก
 อเมริกันฟังว่า เคยมาศาลเมืองไทยเห็น **senior judge** ถามและ
 คำนึงการพิจารณา **junior judge** จดย่อคำสำนวน เมื่อเขารู้กัน
 อย่างนั้น ก็แปลกใจถามว่า ทำไมเป็นอย่างนั้น ในศาลต่าง ๆ เขาไม่
 มีจดกัน ผู้พิพากษาไม่ควรจด คือต้องการให้ใช้หัวมากกว่าใช้มือ
 ส่วนฝ่ายอรรถการของเขานั้นเปรียบเทียบกันไม่ได้เลยกับของเรา ความ
 สมบูรณ์พลัสในการปฏิบัติราชการของผู้พิพากษาอเมริกันมีเหลือ
 ขนาค มีห้องคนละห้อง ปพร้อมหน้าเต็ม โต๊ะสวยงาม พร้อมทั้งมีโทร-
 ศัพท์ประจำ ถัดไปอีกห้องมีเลขานุการดี ซึ่งเป็นผู้ชำนาญงาน ใคร

จะมาคิดต่อกับผู้พิพากษา คดีจะออกเมื่อไร จำนวนอยู่ที่ไหน โน้ต
 เป็นอย่างไร เลขานการคดีแลเป็นอรรถตลอดคดี รวมทั้งพิมพ์คดี
 โต้ตอบคดีหมายส่วนตัว รศหมายราชการและงานที่สั่งทางโทรศัพท์
 นอกจากนียบางศาลเช่นศาลของสหรัฐยังมี law clerk อีก พวกนี้
 เป็นเนติบัณฑิตที่ทงนมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้พิพากษาคอยค้นกฎหมาย
 ให้ผู้พิพากษา ค้นฎีกาให้เสร็จ อันเป็นความสละของผู้พิพากษา
 ศาลสูง ๆ ของเขา

สำหรับเนติบัณฑิตยสถาน ของเขามีหลายชั้นหลายลำดับ
 จุดแรกของเขา คือ **American Bar Association** ซึ่งเป็นองค์การที่
 ริเริ่มตั้ง **International Bar Association** เนติบัณฑิตยสภา
 สากลซึ่งเนติบัณฑิตยสภาไทยเราได้เป็นสมาชิก นายของ
American Bar Association คือ **Mr. Storey** ได้เข้ามาเยี่ยม
 เมืองไทยและสรรเสริญประเทศไทยเป็นอันมาก ทั้งได้แสดง
 ปลายุทธภาพที่ประชุมกล่าวถึงประเทศไทยว่ามีองค์การนักกฎหมายที่
 มั่นคงยิ่งและก็ได้กล่าวว่าได้สนับสนุนนักกฎหมายที่เก่ง ๆ ของไทย
 บางคน รู้สึกว่ามีความคิดความริ้วร้างขวาง นอกจาก **American**
Bar Association แล้วก็มี **State Bar Association** เนติบัณฑิตย
 สภาประจำรัฐอีกชั้นหนึ่ง ถัดลงมา มี **County Bar Association**
 คือเนติบัณฑิตยสภาประจำแคว้น ถัดลงมาอีกก็มี **Junior**
Bar Association ซึ่งอาจแปลว่ายุวเนติบัณฑิตยสภา พวกนี้อยู่
 ตามมหาวิทยาลัยกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ และในเมืองเล็ก ๆ ก็มี
 เนติบัณฑิตยสถานในส่วนนี้เขาทำงานหนักไปในทางสังคมประโยชน์

กัฏฐาการ เช่นในการประชุมครั้งหนึ่งมีคินเนอร์ใหญ่ หลัง
 รัชประทานมีการแสดงปาฐกถาที่ ๆ เกี่ยวกับศาลกฎหมายและรัฐ-
 สภา นอกจากนั้นเนติบัณฑิตยสภาของเขาปฏิบัติงานสำคัญชนิดหนึ่ง
 ซึ่งน่าแปลกใจ คือประชุมโต้เถียงกัน ลงมติว่ากฎหมายของรัฐ
 ของตนนั้นดีหรือไม่ดี มีข้อบกพร่องอย่างไรบ้างหรือไม่ ควรแก้ไข
 เป็นอย่างไร เมื่อลงมติแล้วก็เสนอผลไปยังสภานิติบัญญัติของรัฐ
 นั้น ซึ่งสภานิติบัญญัติมักจะยอมแก้ตามความเห็นของเนติบด-
 ฑิตยสภา เพราะความเห็นของพวกนักกฎหมายที่ปฏิบัติงานอาชีพ
 เป็นความเห็นที่มามีน้ำหนักและมีเหตุผล และอีกข้อหนึ่งที่สำคัญก็คือ
 ว่า สมาชิกสภานิติบัญญัติของรัฐนั้นส่วนมากเป็นสมาชิกของเนติ-
 บัณฑิตยสภาด้วย เพราะฉะนั้นแก้สำเร็จได้ง่าย เช่น ที่อิสลินอยส์
 มีการประชุมลงมติใน **State Bar Association** ว่าวิธีการแต่งตั้ง
 ผู้พิพากษาของรัฐอิสลินอยส์ ไม่ได้ผลไม่ได้ส่องที่คดีที่ตัดสินของนัก
 กฎหมายไปอยู่ยบยัดลงก็ เพราะเหตุว่าวิธีการแต่งตั้งโดยการให้
 ราษฎรเลือกตั้ง เมื่อราษฎรเลือกตั้งแล้วก็ออกไปหาเสียง เมื่อออก
 ไปหาเสียงแล้ว บางทีคนที่หาเสียงเก่ง แต่ไม่ใช่สมของชนที่ ๑ ก็มี
 เหมือนกัน จึงไม่ชอบ ขอให้เปลี่ยนแปลงวิธีการใหม่ คือในการ
 แต่งตั้งของผู้พิพากษาของรัฐอิสลินอยส์นั้น ขอให้เนติบัณฑิตยสภา
 แห่งรัฐอิสลินอยส์เป็นผู้ประชุมใหญ่เลือกกันว่า ในพวกของคนที่นัก
 กฎหมายนั้นมีผู้สมัครใจจะเป็นผู้พิพากษาเท่าไร ใครบ้าง แล้วที่ประชุม
 จะได้เลือกเฟ้นเสนอชื่อผู้ที่สมควรเป็นผู้พิพากษาไปยัง **Governor** (ผู้
 ว่าการของรัฐ) ให้ราษฎรเลือกเฉพาะพวกที่เนติบัณฑิตยสภา
 เสนอชื่อ เช่นตำแหน่งว่าง ๒ เขาอาจเสนอ ๔ โดยคนอื่นเข้ามาเสนอ

ร่วมไม่ได้ ให้ราษฎรเลือกว่าใน ๕ คนใครควรเป็นผู้พิพากษา ข้อ
คิดในการปรับปรุงวิธีการแต่งตั้งผู้พิพากษานี้ กำลังเป็นโครงการภาค
ของอเมริกา เรียกว่า **Missouri plan**

สำหรับศาลฎีกาของรัฐมีระยะเวลา ๕ ปีต้องออกไปหาเสียง
ซึ่งผู้พิพากษาคนหนึ่งบอกว่า ในสมัยการเลือกตั้งก็ต้องออกไป
หาเสียง โดยมากตามร้านตัดผม การเลือกตั้งผู้พิพากษานี้ผู้
พิพากษาเองก็บอกว่า มันสวี่สวี่ที่ไม่ให้ไปอิงพรรคการเมืองคือ
พรรค Democrat หรือ Republican เพราะฉะนั้นถ้าเราอยาก
เป็นผู้พิพากษาให้ได้ ก็ต้องอิงพรรคเพราะมีเสียงช่วยมากและช่วย
ได้จริง ปรากฏได้สอบถามผู้พิพากษาหลายแห่งว่าเมื่อใดเลือกตั้ง
โดยยารมีพรรคการเมืองเช่นนั้น จะรักษากฎได้ก็ไม่ได้เสียไปหรือ
สมมติคดีเกิดขึ้นมาสำคัญ ๆ เช่นด้านเหรียญ แล้วก็พรรคการเมือง
หรือคน สำคัญในพรรคการเมืองมีส่วนใดเสียอยู่จะไม่มารบกวนหรือ
เขาคอยขัดกันเป็นเสียงเดียวว่าไม่มีกระทบกระเทือน ถึงอาศัย
พรรคการเมืองก็จริงอยู่ แต่เมื่อชนบดลงก็เป็นหลักการสำคัญยง
ที่ทางรักษากฎความยุติธรรมไว้ให้ได้และพรรคการเมืองนั้นก็เป็นผู้ที่พอ
ที่จะไม่มารบกวนอย่างใด

ในการไปทำงานครั้งนี้ ปรากฏได้ไปแสดงปรากฏถ้อย ๆ ว่า
ด้วยเรื่องศาลไทยจัดรูปอย่างไร เมืองไทยเลือกผู้พิพากษาอย่างไร
การศึกษาในมหาวิทยาลัย การอบรมที่เนติบัณฑิตยสภา* เรื่อง

* นักกฎหมายอเมริกัน ก่อนที่จะเป็นทนายความว่าความในศาลได้ต้องได้ปริญญา
กฎหมายจากมหาวิทยาลัย แล้วต้องผ่านการสอบไล่ของเนติบัณฑิตยสภา (Bar Exa-
mination) อีกด้วย เน้นดังนี้ที่รัฐ หลักเดียวกับวิธีการของอังกฤษ.

การสอบกลางการ และเรื่องการตรวจโรค และคุณสมบัติก่อนสอบ และเรื่อง ก.ท. เช่นผู้เลือกเฟ้นแต่งตั้งและปกครองผู้พิพากษา ผู้พิพากษาที่ได้รับแต่งตั้งแล้วค่อย ๆ เลื่อนสูงขึ้นไปตามอาวุโสและความสามารถ วิธีของเมืองไทยดังนั้นเขานิยามว่าดี โดยเฉพาะวิธีการ ก.ท. นั้นเขาน่าสนใจมาก ถึงกับว่าไม่นึกเลยว่าประเทศไทยจะมีวิธีการอย่างนี้ ซึ่งดีกว่าของเขา ยิ่งเขารู้ว่า ก.ท. นี้ผู้พิพากษาเลือกทรงขึ้นไปปกครองผู้พิพากษาเอง ก็ยกยุดทุกข้อดีและประโยชน์ให้ด้วย ก็ยกยุดหัวใจของพวกอเมริกันเพราะเขาเป็นประชาธิปไตยทั่วตัว จึงรับว่าเป็นวิธีกฎที่ดี และเข็นวิธีซึ่งอเมริกันควรจะทำอย่างเมืองไทยด้วยซ้ำ และยังชมว่าการแต่งตั้งผู้พิพากษาของไทยถือเป็นอาชีพที่มีเกียรติประจำ Career คือสอบได้ แต่งตั้ง แล้วเลื่อนไปเรื่อย ๆ ตามความดีและความสามารถ นับว่าเป็นหลักที่ถูกต้อง

นอกจากที่กล่าวนี้ เนติบัณฑิตยสภาของเขายังมีการประชุมให้ไต่ผลในทางส่งเสริมวิชานิติศาสตร์และการว่าความด้วย โดยการจัดให้ทนายความชั้นผู้ใหญ่หลายคน ซึ่งเนติบัณฑิตยสภาเลือกเชิญมาว่าความให้บุคคลายเป็น trial อีกข้อหนึ่งก็คือยกข้อกฎหมายขึ้นอภิปรายในที่ประชุม โดยมากประชุม ๒ วัน ๒ คืน พอกินข้าวเสร็จ ไม่ว่าจะเช้า กลางวัน จะต้องมีการยกกฎหมายที่สำคัญ ๆ ตามที่สภาเขากำหนดขึ้นซึ่งแจ้งข้อกฎหมายใหม่ ๆ ให้ที่ประชุมฟัง ในมหาวิทยาลัยกฎหมายทุก ๆ แห่งมีงานทศการศาล มีการฝึกให้นักเรียนกฎหมายในการว่าความ และก็มีทุกมหาวิทยาลัยที่มีสถาน Moot Court ที่เด่นที่สุดคือ U.C.L.A. (University of Califor-

nia, Los Angeles) ซึ่งมีห้องศาลจำลองที่สวยงามมากคือกว่า
U.S. Supreme Court Room เสียอีก เพราะมหาวิทยาลัยนี้มีเงิน
 มาก **Moot Court** คือห้องศาลให้นักเรียนหัดว่าความมีวิธีการให้
 อาจารย์ตั้งปัญหาให้นักเรียนวินิจฉัย นักเรียนแบ่งพวกเป็น ๒ ฝ่าย
 คือฝ่าย **pro** ฝ่าย **con** แล้วมหาวิทยาลัยเชิญผู้พิพากษาจริง ๆ มา
 นั่งบัลลังก์ พร้อมกับศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัย **Moot Court**
 มีทั้ง ๓ ชั้น ชั้นพิจารณาพิพากษาคือ ชั้น **trial court level** ชั้น
appellate court level คือชั้นอุทธรณ์และ **Supreme Court**
level คือฎีกา นักเรียนต้องเตรียมคดีระหว่างพวกของตัวแล้วไปว่า
 ความ ชั้นศาลสูงส่นักเรียนต้องไปแถลงคารม แต่ศาลชั้นต้นนั้น
 นักเรียนต้องไปหาพยานเองเพื่อบรรจุประเด็น อีกฝ่ายหนึ่งก็ต้องซัก
 ให้แตกอย่างนั้นเช่นกัน อีกอย่างหนึ่งในมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีองค์
 การอันหนึ่งเรียกว่า **Legal Aid Clinic** คือเปิดแผนกหนึ่งไว้รับใช้
 ประชาชน ผู้ใดเดือดร้อนในเรื่องที่จะต้องขอความคุ้มครองจากกฎ-
 หมายย่อมมาที่แผนกนี้ได้ นักศึกษาที่ประจำแผนกนี้จะเป็นผู้ทอนอัย
 ใต้ถามเรื่องราว นักศึกษาที่ประจำอยู่นั้น คุรเลือกจากบุคคลได้คะ
 แน่นก ในชั้นขัสต์ท่าย เมื่อมีคนมาหาปรึกษาทักขรอน นักเรียนพวก
 นี้ก็ทำการซักไซ้ไล่เลียงแยบไต่สวนความแล้วจัดทำเป็นเรื่องขึ้นเสนอ
 อาจารย์ผู้ควบคุมว่าเรื่องอย่างนี้จะคงดำเนินไปอย่างนั้น ๆ ถ้าอาจารย์
 เห็นด้วยก็เป็นอันตกลงว่าจะต่อหลักการนั้น ๆ แล้วร่างฟ้องหรือคำ
 ร้องให้ แล้วนักเรียนก็พาเจ้าทุกข์ไปหาทนายความในเมืองซึ่งเป็น
 ทนายความที่ทางมหาวิทยาลัยขอความร่วมมือไว้ว่า ให้ช่วยในการ

คดีเพื่อจะฝึกนักเรียนและทนายความคนนั้นถ้าเห็นว่าเป็นเรื่องร้ายได้ก็
รับทำคดีด้วย แต่การรับทำนั้นนักเรียนคนที่พาไปจะไม่คลาดกราก
ทนายความ ปฏิบัติงานเป็นลูกศิษย์ไปเลยจนกระทั่งการว่าความใน
ศาล บางครั้งถึงขอตรวจฎีกาก็มี อีกประการหนึ่งในมหาวิทยาลัยทุก
แห่งมีนิตยสารกฎหมายของนักศึกษาเรียกว่า **Law Review** เพื่อ
ให้นักเรียนกฎหมายให้เขียนความเห็นโต้แย้งซึ่งกันและกันในข้อ
กฎหมายใหม่ ๆ แปลกฎหมายใหม่ ๆ ทำเป็นหนังสือออกเป็น
รายคาบ

สำหรับสำนักงานทนายความนั้น ป้าชูกกล่าวว่าจะไม่ได้มากมาย
เท่าไร เพราะคดีไม่ค่อยมีเรื่อง คดีใหญ่ไม่เคยเป็นทนายความ เท่า
ที่ได้ไปเห็นที่ชิคาโก ปรากฏว่าทนายความของเขามีรวม ๖๐ คน
รวมสำนักเด็ยวทำคล้าย ๆ **factory** คือเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่
เด็ยว มีคดีเข้ามาเป็นเรื่องแผนกไหนก็ส่งไปแผนกนั้น โดยมีผู้
เชี่ยวชาญประจำเป็นแผนก ๆ ไป เช่นคดีเกี่ยวกับภาษีอากร คดี
อาญา คดีแพ่ง เป็นต้น โดยมีหัวหน้างานเป็นคนส่งจ่ายไปตาม
แผนกนั้น ๆ

ในที่สุดป้าชูกกล่าวสรุปว่า สำหรับส่วนรวมทั่ว ๆ ไป การไป
ดูงานในอเมริกาทำให้เกิดความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ขึ้นในเรื่องของ
ศาลทำ ๆ ศาลเล็ก ๆ ของเขามากกว่าเรื่องของศาลสูง ในลักษณะ
ของ **system of law** นั้น อเมริกาใช้หลักกฎหมาย **Common**

* ทนายความอเมริกันไม่แบ่งแยกงานเป็น Solicitor and Barrister อย่าง
อังกฤษ แต่ที่งานรวมไปเหมือนของไทย

Law เป็นใหญ่ เหมือนอังกฤษ แต่สำหรับศาลเล็ก ๆ เห็นว่าน่าสนใจ
 มากแต่ศาลเท็กซัสไม่ใ้คงใจไปเลย เพราะเข้าใจว่ากระทรวงยุติ-
 ธรรมจะส่งข้าราชการไปงานศาลเล็กโดยเฉพาะอีกชุดหนึ่ง หรือมี
 ฉะนั้นหลายท่านก็ได้มาแล้ว แต่เมื่ออยู่ป่าสูงถูกยิงเข้าไปในศาล
 เล็กแห่งเมือง Denver ซึ่งเป็นศาลเล็กที่มีชื่อเสียงมากในอเมริกา
 และอยู่ที่คฤหาสน์ครอบครัวเล็กโดยที่ศาลเล็กไปด้วย รู้สึกว่าเขา
 ทำงานของศาลเล็กด้วยหัวใจ. ผู้พิพากษาที่นั่นเป็นผู้มีชื่อเสียงมาก
 มีคนมาบอกว่าถ้าผู้พิพากษาที่นั่นออกไปว่าความหรืออยากขึ้นศาลสูงก็
 ไปเสียนานแล้ว เพราะมีอิทธิพลไม่ใช่น้อย ทั้งผู้คนรักนยถอมาก
 และจะทำเงินได้มากกว่าที่ได้อยู่เวลานหลายเท่า แต่ที่ยังสมัครทำ
 งานของศาลเล็กคือไปนั้นรู้สึกว่าจะเป็นเพราะรักงานศาลเล็กและศาล
 ครอบครัวด้วยจิตใจอันมีมนุษยธรรมแท้ ๆ โดยได้พักก็ป่าสูงว่า
 ความสนน่อยที่ทำงานที่ใจบอกว่าที่ที่ใจบอกว่าชอบ แล้วให้ความ
 อิ่มใจ นั่นแหละคืออคติของนักพิพากษาศาลเล็กที่ทำงานได้คดีสุด.

หมายเหตุ:— นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้เดินทางไปงานใน
 รัฐต่าง ๆ ดังนี้ คือ—

(๑) รัฐ District of Columbia นครวอชิงตัน ภูเขา
 ศาลสูงสุดของสหรัฐ (Supreme Court of United States),
 Federal Court of District of Columbia, Metropolitan
 Court ซึ่งแยกเป็น Criminal Division, Civil Division,

นคร **Chicago** ๒ งานเนติบัณฑิตยสภา และ สำนักงานทนาย
ความกับงานคณะกรรมการใน **Northwestern University** และ
University of Chicago.

(๕) รัฐ Nebraska นคร **Lincoln** ๒ งาน **Supreme
Court, District Court, County Court, Municipal Court**
และงานอัยการ **State's Attorney**.

หนึ่ง ๒ งานคณะกรรมการในมหาวิทยาลัย **University
of Nebraska**, กับ **Creighton University** ในนคร **Omaha**.

(๖) รัฐ Colorado นคร **Denver** ๒ งาน **Supreme
Court, District Court, Metropolitan Court** ซึ่งแยกเป็น
Family Court และ **Juvenile Court** กับงาน **Social
Science Foundation** ใน **University of Denver**.

(๗) รัฐ California นคร **Los Angeles** ๒ งาน
Supreme Court, District Court และงานคณะกรรมการ
ในมหาวิทยาลัย **University of Southern California**, และ
University of California, Los Angeles, และงานสำนักงาน
ทนายความ

นคร **San Francisco** ๒ งานคณะกรรมการของมหาวิทยา-
ลัย **University of California, Berkeley**.

คำพิพากษาศาลฎีกา

เรื่องความรับผิดชอบของภรรยาในหนี้ของสามี

คำพิพากษา

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่ ๑๐๕๘/๒๔๕๕

ศาลฎีกา

วันที่ ๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๕๕

ความแพ่ง

นายมนู ลิมกุล

โจทก์

ระหว่าง

นายสอน คักกว้าง ที่ ๑ นายช่วย คักกว้าง ที่ ๒ จำเลย

นางบุญสุท คักกว้าง และนายเรือง พรหมแก้ว ผู้ร้องชดททรัพย์

เรื่อง เรียกเงินกู้ (ชั้นร้องชดททรัพย์)

โจทก์ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน
พุทธศักราช ๒๔๕๕

คดีนี้เนื่องมาจากนายสอนนายช่วยแพคักโจทก์ เรียกร้องเงินกู้
๑,๐๐๐ บาท ตามสำนวนแพ่งคดีแดงที่ ๒๗๑/๒๔๕๒ ของศาล
ชั้นต้น โจทก์นำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดคักคักคักและสวนจากอันมีราคา
๘๐๐ บาท อ้างว่าเป็นทรัพย์ของนายช่วยจำเลย เพื่อชำระหนี้ตาม
คำพิพากษา นางบุญสุทภรรยาของนายช่วยจำเลยร้องคัดค้านว่า ทรัพย์
สินที่ยึดเป็นสินเดิมของผู้ร้อง นายช่วยจำเลยเป็นหนี้โจทก์ โดยผู้

ร้องมิได้รับเห็นทั้งมิได้นำมาใช้จ่ายในครอบครัว ขอให้ออกรายก
 และนายเวียงร้องชกทรัพย์ว่าทรัพย์ ๒ รายการดังกล่าวมาเป็นสิน
 สมรสของนายชูและนางบุญสุคยิตามารดาผู้ร้อง นายชูตายผู้ร้องได้
 รั้งมรดกครอบครัวของทพี่พาทรวมกับนางบุญสุคยิตามารดาตลอดมา จึง
 ขอเข้าร่วมร้องชกทรัพย์ด้วย ส่วนโจทก์ให้การแก้คดีว่าที่นาและส่วน
 จากเป็นสินบริคณห์ ระหว่างนางบุญสุคยิตผู้ร้องกับนายช่วยจำเลย ๆ กู้
 เงินจากโจทก์โดยผู้ร้องรู้เห็นและนำไปใช้จ่ายในครอบครัว ส่วน
 นายเวียงได้ร้องชกทรัพย์เมื่อพ้นระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วัน
 ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์พิพาท ย่อมหมกสิทธิ์ยื่นคำร้องชกทรัพย์
 ทั้งผู้ร้องได้ร้องเข้ามาในทำนองร้องชกทรัพย์ มิใช่เป็นร้องร้องสอด
 ขอให้ยกคำร้องชกทรัพย์ของผู้ร้อง

ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วฟังว่า นายช่วยจำเลยกับนางบุญสุคยิต
 ร้องเป็นสามีภรรยาด้วยกันมาร่วม ๒๐ ปี ย่อมจะต้องช่วยกันทำมาหากิน
 สละทรัพย์ไว้อย่าง ผู้ร้องสืบไม่ได้ว่าเวลาแต่งงานนั้น ผู้ร้องมีสินเดิม
 อะไรบ้าง และหาเหตุผลไม่ได้ว่าเหตุใดจึงแต่งงานกับนายช่วย จำเลย
 ทั้งที่จำเลยไม่มีสินเดิม และไม่เชื่อว่านายช่วยจำเลยกู้เงินโจทก์ไป
 เล่นการพนันจนใกล้ คงเชื่อว่านำเงินไปช่วยบุตรแก้คดี ส่วนนายเวียง
 ชกทรัพย์นั้นฟังว่าได้ไปจากทพี่พาท ๑๕ ปีแล้ว ไม่มีเหตุผลจะมา
 เกี่ยวข้องกับที่ราบนี้อีก จึงให้ยกคำร้องชกทรัพย์ของผู้ร้อง

นางบุญสุคยิตผู้ร้องขอทอรรถ

ศาลอทอรรถเชื่อว่าที่นาและส่วนจากที่โจทก์ยกเป็นสินเดิมของผู้
 ร้อง หนึ่งรายนั้นมิใช่เป็นหนี้ร่วมซึ่งผู้ร้องต้องรับผิดชอบ โจทก์ไม่มี
 สิทธิยึด พิพาทยากดปล่อยให้ออกรายก

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาตรวจสำนวนและประชุมปรึกษาคดีเรื่องนี้แล้ว ช้ญหา
 ในชั้นนี้คงมีว่า ทรัพย์สินที่โจทก์ยกเป็นสินเดิมของนางบุญสุดผู้ร้อง
 หรือไม่ และหนี้สินที่นายช่วยจำเลยก่อขึ้นเป็นหนี้ร่วมซึ่งผู้ร้องต้อง
 รับผิดชอบหรือไม่ จึงวินิจฉัยข้อแรกก่อน ตามคำพยานผู้ร้องได้
 ความชัดเจนว่าทำนาและสวนจากพิพาทเป็นสินสมรสระหว่างผู้ร้องกับ
 นายชูสามี่เดิม โดยนางสีทองมารดานายชุกให้ก่อนรับไว้
 ผู้ร้องอยู่กับนายชุกมีบุตรด้วยกัน ๒ คน คือ นายเวียง และนาง
 ทองนวน นายชุกตายมาประมาณ ๓๐ ปีแล้ว นายช่วยจำเลยเพิ่งเป็น
 สามี่ผู้ร้องประมาณ ๒๐ ปีมานี้ ส่วนพยานหลักฐานของโจทก์ทำ
 สืบว่าทรัพย์สินพิพาทเป็นสินบริคตระหว่างผู้ร้องกับนายช่วยจำเลยนั้น
 โจทก์เองว่าทราบจากนายสอนว่า นายช่วยจำเลยชนะความได้ที่
 พิพาทนั้นมา แก่นายสอนกลับว่านายช่วยจำเลยยื่นคำร้องขอรับของได้
 มารหว่างที่เป็นสามี่ภรรยาของผู้ร้อง หมิ่นชาญทองคำ พยานโจทก์
 ว่าเพิ่งไปเห็นสวนจากพิพาทเมื่อ ๑๐ ปีมานี้ มีจากใช้การได้แล้ว
 และรับรองว่านายชูสามี่เก่าของผู้ร้องได้อยู่ใกล้ ๆ กับที่พิพาท นายช
 ุกมีบุตรกับผู้ร้อง ๒ คน แล้วนายชุกก็ตาย ซึ่งเชื่อสมคำพยานผู้ร้อง
 ขอเท็จจริงจึงฟังได้ว่าทำนาและสวนจากนั้นเป็นสินเดิมของผู้ร้องซึ่งมีมา
 ก่อนเป็นภรรยาช่วยจำเลย ส่วนเรื่องหนี้สินของนายช่วยจำเลย
 เป็นหนี้ที่ผู้ร้องจะต้องรับผิดชอบด้วยหรือไม่ นั้น ตามคำของโจทก์เอง
 กล่าวลอย ๆ ว่านายช่วยจำเลยก็เอาไปให้บุตรนายช่วยจำเลย ซึ่ง
 เกิดกับผู้ร้องใช้สื่ความเรื่องปล้นทรัพย์ วันทีนายช่วยจำเลยก็เงินผู้ร้อง
 ก็ไปกู้ยืม และมีนายสอนบุตรเขยผู้ร้องพยานอีกคนหนึ่งกล่าวเช่นนั้น

แต่ปรากฏว่านายสอนเคยแพ้ความผู้ร้องมาแล้วครั้งหนึ่ง ทั้งเป็นผู้นำ
ยักพิพาทแทนโจทก์ จึงยากที่จะเชื่อฟังคำนายสอนเป็นประมาณ
ฝ่ายผู้ร้องก็นำสืบว่า นายช่วยจำเลยก็เงินโจทก์ไปเล่นการพนันจนได้
ผู้ร้องมิได้ไปรู้เห็นด้วย ศาลฎีกาเห็นว่าคำพยานหลักฐานโจทก์ไม่
พอฟังว่า ทนทนายช่วยจำเลยได้ก่อกวนเป็นหนร่วมอันผู้ร้องจะต้องรับ
ผิดด้วย โจทก์ไม่มีสิทธิยึดคืนเดิมของผู้ร้องมาใช้หนี้ ศาลอุทธรณ์
วินิจฉัยชอชแล้ว

จึงให้ยกฎาโจทก์ โดยพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ให้โจทก์
เสียค่าทนายความในชั้นนี้แทนผู้ร้องเป็นเงิน ๕๐ บาท.

กฤษการณโกวิท
ประมุข สุวรรณศรี
กฤษทัณฑ์ชานฉัตร

เรื่อง การคุ้มครองประโยชน์ของคุณความ
ในระหว่างพิจารณา

คำพิพากษา

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่ ๑๐๗๕ / ๒๕๕๕
๑๐๘๐

ศาลฎีกา

วันที่ ๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

ความแพ่ง

กรมการศาสนา (โดยพระประชากรบริรักษ์ ฯลฯ) โจทก์
หม่อมเจ้านิตยากร วรวรณ กัณฺเฬว จำเลย

ระหว่าง

กรมการศาสนา (โดยพระประชากรบริรักษ์ ฯลฯ) โจทก์
หม่อมเจ้านิตยากร วรวรณ กัณฺเฬว จำเลย

เรื่อง ที่ดิน ขอให้ชดเชย

โจทก์ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ลงวันที่ ๒๒

ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๕๔

กรณีโจทก์จำเลยพิพาทกันเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินซึ่งโจทก์ฟ้อง
หาว่าจำเลยบุกรุกที่ดินของวัดพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โจทก์จึง
ฟ้องขอให้ชดเชยจำเลย จำเลยต่อสู้กรรมสิทธิ์

ในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น โจทก์ได้ยื่นคำร้องขอให้
ศาลสั่งโจทก์จำเลยมาประมุขการเช่าที่ดินรายพิพาท โดยอ้างว่าเพื่อ
ระงับกรณีวิวาทและเพื่อมิให้เกิดการเสียหายเป็นการรักษาผลประโยชน์
ของทั้ง ๒ ฝ่าย เงินค่าเช่าที่ประมุขได้ให้นำมาวางศาลไว้ เมื่อ
คดีถึงที่สุด ให้ฝ่ายชนะคดีรับไป

ฝ่ายจำเลยคัดค้านคำคำร้องขอของโจทก์และไม่ยินยอม

ศาลจังหวัดสระบุรีสอบตามคำความแล้วมีคำสั่งให้มีการประมุข
เช่าที่ดินรายพิพาทในคดีที่ ๒๕๕/๒๔๕๑ และคดีที่ ๓๐๒/
๒๔๕๓ ตามโจทก์ขอ แต่ให้ประมุขเฉพาะปี พ.ศ. ๒๔๕๔ กับ
๒๔๕๕ เท่านั้น

จำเลยทั้ง ๒ ส่วนวนที่กล่าววนอุทธรณ์คำสั่ง และมีค่าแถลง
ของจำเลยไม่ขอประมุขการเช่ากับโจทก์ตามคำสั่งศาล

ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า ทามคำร้องขอของโจทก์ถึง
กล่าวนั้น เป็นการกระทำเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความในระ-
หว่างพิจารณา โดยถือว่าเงินค่าเช่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของค่าเสียหาย
ของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่จะเกิดมีขึ้นจึงอาจกระทำได้แต่ด้วยความยินยอม
ของทั้ง ๒ ฝ่าย แต่คดีนี้จำเลยมิได้ยินยอมที่จะประมุข ศาลจึงบังคับ
ให้จำเลยประมุขหาได้ไม่ ส่วนความเสียหายที่โจทก์อ้างว่าจะเกิดมี
ขึ้น เป็นเรื่องที่โจทก์จะว่ากล่าวตามกระบวนการ ทาใช้จะใช้วิธีให้
ศาลกระทำคำสั่งคำร้องขอของโจทก์ไม่ จึงไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งของ
ศาลชั้นต้น พินิจภาษากลับคำสั่งศาลชั้นต้น ให้ยกคำร้องขอของโจทก์
ให้โจทก์ใช้ค่าธรรมเนียมและค่าทนายความชั้นอุทธรณ์จำนวนละ ๕๐
บาทแทนจำเลย

โจทก์ฎีกาต่อมา ขอให้ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ โดยให้มี
การประมุขที่ร้ายพิพาทตามคำร้องขอของโจทก์

ศาลฎีกาได้ฟังคำแถลง การณ์และตรวจสำนวนประชุมปรึกษ
คดีแล้วเห็นว่า คำสั่งของศาลชั้นต้นซึ่งให้สั่งโจทก์จำเลยประมุขค่า
เช่าที่พิพาทในระหว่างพิจารณาทามคำร้องขอของโจทก์ในคดีพิพาทกัน
เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้น เป็นคำสั่งที่ไม่มีผลระยังบังคับจำเลยให้กระทำ
ตามคำสั่งนั้นได้ ถ้าจำเลยไม่ยินยอมเพราะคำร้องขอของโจทก์เช่นนั้น
แม้ศาลจะมีอำนาจ สั่งเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ในระหว่างพิ-
จารณาทามประมุขกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๖๔ ได้
ตาม แต่ก็ไม่มีอำนาจถึงกับจะบังคับให้จำเลยจำต้องประมุขค่าเช่าใน
เมื่อจำเลยไม่ยอมประมุข ทั้งทามท้องสำนวนก็ไม่ปรากฏเลยว่

จำเลยยินยอมประมุขเช่นนี้ศาลฎีกาจะสั่งให้จำเลยยอมประมุขค่าเช่า
ตามคำร้องขอของโจทก์หาได้ไม่ ฎีกาของโจทก์เป็นอันฟังไม่ขึ้น
จึงพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ให้ยกฎีกาโจทก์เสีย ให้โจทก์
ใช้ค่าทนายแทนจำเลยจำนวนละ ๕๐ บาท.

นนทประชา
จำรูญเนติศาสตร์
ทรวงนิติกรณ

เรื่อง ค่าอุปการเลี้ยงดู

คำพิพากษา

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์.

ที่ ๑๓๕๓/๒๕๕๕

ศาลฎีกา

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

ความแพ่ง

นางเพิ่ม ชีรภัทรสกุล ในฐานะผู้ปกครองเด็กหญิงศิริมา วรยิ่ง-
ยง และเด็กหญิงวลัย วรยิ่งยง ผู้เยาว์ โจทก์

ระหว่าง

หลวงชวเลขปรีชา (เทียบ วรยิ่งยง)

จำเลย

เรื่อง เรียกค่าอุปการเลี้ยงดูบุตร

จำเลยฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ลงวันที่ ๒ มีนาคม
พุทธศักราช ๒๕๕๔

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์กับจำเลยเคยเป็นสามีภรรยากันมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๕ มีบุตรด้วยกันสองคน คือเด็กหญิงศิริมาและเด็กหญิง วลัย ต่อมาโจทก์ฟ้องหย่า และศาลพิพากษาให้หย่าขาดจากกัน และให้บุตรอยู่ในความปกครองของโจทก์ นับแต่เริ่มฟ้องหย่าแล้ว จำเลยไม่เคยส่งเสียค่าอุปการเลี้ยงดูบุตรทั้งสอง โจทก์ต้องอาศัย รายได้จากที่ดินซึ่งโจทก์ได้รับมาจากบิดามารดาของตนคิดหย่าถึงที่สุด เลี้ยงดูบุตรทั้งสองและตัวโจทก์ ต่อมาวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๘ จำเลยฟ้องแบ่งทรัพย์สินที่โจทก์ได้รับมานั้นอ้างว่าเป็นสินสมรส ในที่สุด ศาลพิพากษาให้จำเลยได้รับส่วนแบ่ง ๒ ใน ๓ เมื่อโจทก์ต้องสูญเสียทรัพย์สินไป ๒ ใน ๓ เช่นนี้ กระทำให้โจทก์ยากจนลง ไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินที่เคยได้ บุตรทั้งสองจึงต้องอดอยาก จำเลยไม่ให้อุปการเลี้ยงดู และไม่ให้การศึกษากับบุตรทั้งสอง โจทก์ได้ขอร้องให้จำเลยช่วยค่าอุปการเลี้ยงดูและการศึกษาของบุตรตามสมควร จำเลยก็เพิกเฉยเสีย บิดคนเด็กหญิงศิริมาศึกษาในชั้นมัธยมปีที่ ๖ เด็กหญิงวัลย์ศึกษาในชั้นมัธยมปีที่ ๓ แห่งโรงเรียนสตรีมหา- พุทธมาราม จึงขอให้ศาลพิพากษาให้จำเลยช่วยออกค่าอุปการเลี้ยงดูและการศึกษาแก่บุตรทั้งสองตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๔๘๑ ถึงวันฟ้องกึ่งหนึ่งของจำนวนที่จ่ายไปเป็นเงิน ๒๔,๘๖๔ บาท ให้จำเลยเสียดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ครึ่งนับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จ และให้จำเลยช่วยออกค่าอุปการเลี้ยงดูและการศึกษาแก่บุตรตั้งแต่วันฟ้องจนกว่าจะบรรลุนิติภาวะในระหว่างมัธยมศึกษาคนหนึ่ง เดือนละ ๒๑๐ บาท และในระหว่างอุดมศึกษาคนหนึ่งเดือนละ ๒๓๐ บาท

จำเลยให้การและฟ้องแย้งว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกค่า
 อนุเคราะห์เลี้ยงดูบุตรจากจำเลย เพราะโจทก์ขอยุติไปเสียก่อน และ
 ศาลก็ตัดสินให้โจทก์เลี้ยงดูอยู่แล้ว ก่อนหน้าที่จำเลยฟ้องแย้งสิน
 สมรสนั้น โจทก์พยายามบังคับทรัพย์สินสมรสพร้อมด้วยผลประโยชน์
 หลังจากศาลพิพากษาให้หย่ากันแล้วถึง พ.ศ. ๒๔๘๘ จำเลยจึงได้
 ฟ้องขอแบ่งสินสมรส บรรดาสินสมรสและผลประโยชน์ยังคงอยู่กับ
 โจทก์ โจทก์เก็บผลประโยชน์เลี้ยงดูบุตรมาโดยจำเลยมิได้รับส่วน
 แบ่ง จึงไม่สมควรจะมาฟ้องให้จำเลยชดเชยรั้งผิดด้วย นอกจากนี้
 เด็กหญิงศิริมามีทรัพย์ส่วนตัว คือคอกแถวที่ดินสีพระยา ๓ ไร่
 มีรายได้พออยู่แล้ว เงินค่าอนุเคราะห์เลี้ยงดูโจทก์ฟ้องนั้น นอกจาก
 จำเลยไม่ต้องรั้งผิดแล้ว ยังเป็นยอดเงินมากมายเกินควร ไม่แสดง
 รายละเอียดและไม่เป็นความจริง หากเป็นความจริงก็เกินควรแก่
 ฐานะ ความฟ้องของโจทก์ก็แสดงว่าโจทก์ยากจนลงเด็กต้องอด ๆ
 ขอด ๆ เท่ากับโจทก์หมดความสามารถที่จะอนุเคราะห์เลี้ยงดูบุตรให้
 เจริญก้าวหน้า และปรากฏว่าโจทก์ปกครองบุตรไปในทางเลื่อมเสียม
 เกียรติและเลื่อมเสียชื่อเสียงของจำเลยและบุตรโดยใช้นามสกุลโรจ-
 นานนท์เป็นนามสกุลเด็กหญิงศิริมาในทะเบียนสำมะโนครัว และอา
 นามนายถนอม โรจนานนท์ น้องชายโจทก์เป็นบิดาของเด็กหญิงวลัย
 ในทะเบียนสำมะโนครัว จำเลยจึงฟ้องแย้งให้เพิกถอนอำนาจปกครอง
 บุตรทั้งสอง ให้จำเลยมีอำนาจปกครองต่อไป ให้โจทก์ส่งบุตรทั้งสอง
 ให้แก่จำเลย และให้โจทก์จัดการบอกกล่าวแก่ทะเบียนสำมะโนครัว
 คำว่า “เด็กหญิงขึ้นหรือศิริมา โรจนานนท์” เป็น “เด็กหญิงขึ้น
 หรือศิริมา วรขิงขง” และคำว่า “เด็กหญิงวลัย โรจนานนท์ นาย

ถนนม ไรจนานท์ เป็นนิกา” เป็น “เด็กหญิงวลัย วรียงยง หลวง
 ชวลเลขปรีชา เป็นนิกา” และจำเลยก็ฟ้องว่า นางเพิ่มโจทก์ในคดี
 นี้ไม่ใช่เป็นโจทก์ในฐานะส่วนตัว แต่เป็นโจทก์ในฐานะผู้ใช้อำนาจ
 ปกครองบุตร เท่ากับเป็นตัวแทนของบุตรซึ่งบุตรทั้งสองนี้ไม่มีสิทธิ
 ฟ้องจำเลยผู้เป็นนิกา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา
 ๑๕๓๔ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง และฟ้องของโจทก์ขาดอายุความ
 ตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา ๑๖๕ (๑๒), ๑๖๔, ๑๖๖

ศาลแพ่งพิจารณาแล้ว เห็นว่าโจทก์อยู่ในฐานะผู้ปกครองบุตร
 ย่อมมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเลี้ยงดูอุปการะจากจำเลยได้ ไม่ต้องห้าม
 ตามประมวลแพ่ง มาตรา ๑๕๓๔ ฟ้องของโจทก์ไม่ขาดอายุความ
 ในข้อที่จำเลยต่อสู้ว่า โจทก์ได้รับผลประโยชน์อันเกิดจากสินสมรสที่
 จำเลยฟ้องแบ่งแต่ผู้เดียวก็ปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีนั้น
 ว่า โจทก์ต้องจ่ายค่าเช่าก่อนฟ้องและจากวันฟ้องจนกว่าจะแบ่งสิน
 สมรสให้แก่จำเลยด้วย หากโจทก์ได้รับผลประโยชน์จากสินสมรส
 นั้นแต่ผู้เดียวไม่ ส่วนค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้น ศาลแพ่งเห็นสมควรให้
 จำเลยรับผิดชอบสำหรับระยะก่อนฟ้อง เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท และ
 ระยะตั้งแต่วันฟ้องจนกว่าจะบรรลุนิติภาวะ คือมีอายุครบศึกษาคนละ
 ๘๐ บาท ระหว่างอุดมศึกษาเดือนละ ๑๒๐ บาท ศาลแพ่งจึงพิพากษา
 ให้จำเลยชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูดังกล่าวแล้วและให้ยกฟ้องแย้ง
 ของจำเลย ก็ให้จำเลยใช้ค่าธรรมเนียม ค่าทนายความ ๖๐๐ บาท
 แทนโจทก์ ค่าชั้นศาลให้ใช้เท่าที่โจทก์ชนะ

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ก็ให้จำเลยใช้ค่า
 ทนายชั้นอุทธรณ์แทนโจทก์อีก ๓๐๐ บาท

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาได้ตรวจสำนวนฟังคำแถลง และประชุมปรึกษาคดีแล้ว จะได้พิจารณาข้อฎีกาของจำเลยดังต่อไปนี้

(๑) จำเลยฎีกาว่า ฟ้องของโจทก์ต้องห้ามตามประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๓๔ หากไม่ฟ้องห้ามตามมาตรานี้เป็นกรณี โจทก์ฟ้องแทนบุตรไม่ใช่เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ นอกจากนั้นในคดีก่อนนั้น ศาลไม่ได้พิพากษาให้โจทก์เป็นผู้ปกครองอย่างเดียว โจทก์ฟ้องขอเป็นผู้ปกครองบุตร และขอรับเลี้ยงบุตรด้วย เมื่อศาลพิพากษาให้โจทก์ตามข้อที่ ๒ อย่าง โจทก์จะมาให้จำเลยเสียค่าอุปการเลี้ยงดูอีกหาสมควรไม่ ศาลฎีกาเห็นว่า คดีนี้โจทก์มิได้ฟ้องในนามของบุตรหรือในฐานะเป็นผู้แทนบุตร แต่ได้ฟ้องในฐานะที่โจทก์เป็นมารดาและเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง เพื่อที่จะให้จำเลยจ่ายค่าอุปการเลี้ยงดูบุตรร่วมกับโจทก์ นัยหนึ่ง โจทก์ฟ้องจำเลยในส่วนตัวของโจทก์เอง ฟ้องเช่นนี้จึงหาใช่เรื่องขอทลตามประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๓๔ ไม่ ส่วนข้อที่ศาลพิพากษาในคดีก่อนให้โจทก์จำเลยหย่าขาดจากกันและให้บุตรอยู่ในความปกครองของโจทก์นั้นทั้งในฟ้องของโจทก์และคำพิพากษาก็ได้มีถ้อยคำหรือความมุ่งหมายที่แสดงว่าจะให้โจทก์เป็นผู้มีหน้าที่อุปการเลี้ยงดูบุตรแต่ผู้เดียวเลย ฉะนั้น การที่ศาลพิพากษาในคดีก่อน จึงหาทำให้จำเลยหลุดพ้นจากหน้าที่ที่จะต้องอุปการเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๓๖ นั้นไม่ อนึ่งการฟ้องแย้งของจำเลยในคดีเรื่องนี้เพื่อให้ส่งบุตรแก่จำเลย ก็เป็นการแสดงอยู่ว่าจำเลยประสงค์ที่จะอุปการเลี้ยงดูบุตรของ

จำเลยอยู่ จึงไม่มีเหตุอย่างใดเลยที่จะเป็นการไม่สมควรให้จำเลย
ช่วยออกค่าเลี้ยงดูทั้งชีวิตของจำเลย

(๒) เรื่องฎีกาอายุความ ศาลฎีกาเห็นว่า กรณีไม่เข้าใน
อายุความตามมาตรา ๑๖๕ (๑๒) เพราะมาตรา ๑๖๕ (๑๒) ระบุ
ไว้สำหรับบุคคลจำพวกที่รับคนไว้ในบารงเลี้ยงหรือฝึกสอน แต่กรณี
ในคดีนี้เป็นเรื่องที่ยศรอยักษ์โจทก์ในฐานะที่โจทก์เป็นมารดาและเป็นผู้
ใช้อำนาจปกครอง และกรณีไม่ต้องช่วยชดเชยตามสัญญาอายุมาตรา ๑๖๖ ข้อ
ที่จำเลยอ้างว่า เพราะเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูที่โจทก์ฟ้องเรียกจาก
จำเลยนั้นจะต้องจ่ายเป็นระยะเวลาที่จะเห็นได้จากบัญชีรายรับรายจ่ายของ
โจทก์ ศาลฎีกาเห็นว่า เงินค่าอุปการะเลี้ยงดูก่อนฟ้องนั้นไม่มี
กฎหมายให้จำเลยจ่ายเป็นระยะเวลาเท่าใด และจะถือตามบัญชีของ
โจทก์ก็ไม่ได้ เพราะตามบัญชีของโจทก์เป็นเพียงการคำนวณค่าอุป
การะเลี้ยงดู

(๓) จำเลยฎีกาว่า เด็กหญิงศิริมามีทรัพย์สินเป็นส่วนตัวครึ่ง
หนึ่งของที่ดินโฉนดที่ ๑๕๔๗ ซึ่งมีทางตากแถวและอาคารให้เช่าเป็น
ส่วนได้ของเด็กหญิงศิริมาครึ่งหนึ่ง เมื่อกฎหมายเปลี่ยนแปลงนิตยสารทอดตลาด
เป็นส่วนได้ของเด็กหญิงศิริมาถึง ๑๕๒,๕๐๐ บาท นับว่าเด็กหญิง
ศิริมามีทรัพย์สินรายได้ของตนเองมากพออยู่แล้ว หากจำเลยต้องรับ
ผลิตค่าเลี้ยงดูบุตร ก็ต้องรับผลิตสำหรับบุตรคนเดียว ศาลฎีกาได้พิจารณา
ฎีกาข้อนี้แล้ว ปรากฏจากหลักฐานตามสำนวนคดีแดงที่ ๑๒๓/
๒๔๘๘ และคำเบิกความของโจทก์เองว่า เด็กหญิงศิริมามีส่วนเป็น
เจ้าของที่ดินรายนึ่งหนึ่ง จำเลยเบิกความว่า ส่วนได้ของเด็กหญิง
ศิริมาซึ่งมีโฉนดที่ดินโฉนดที่ ๑๕๔๗ กระเป็นเงินราวแสนห้าหมื่นบาท

ถ้าจำเลยเป็นผู้จัดการให้ อย่างน้อยก็จะนำไปหมนหมนผลประโยชน์
 ได้เดือนละไม่ต่ำกว่าพันบาท โจทก์เองเบิกความว่า เต็กหญิงศิริมา
 มีส่วนแบ่งได้รับครึ่งหนึ่งของค่าที่ดินโฉนดที่ ๑๕๕๗ เงินนี้ถ้าเต็ก
 หญิงศิริมาจะให้โจทก์หาผลประโยชน์ โจทก์เชื่อว่าโจทก์สามารถหา
 รายได้จากเงินนี้เท่ากับจำเลย ศาลฎีกาเห็นว่า เมื่อเต็กหญิงศิริมามี
 ทรัพย์สินซึ่งราคามาก และเป็นทรัพย์สินที่อาจหารายได้เป็นจำนวนท่วมล้าน
 ค่าเลี้ยงดูและค่ารักษาแล้ว จำเลยก็ย่อมไม่มีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายค่า
 อุปการเลี้ยงดูและการศึกษาให้อีก เพราะตามมาตรา ๑๕๕๔ แห่ง
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ระบุว่า บุคคลผู้มีสิทธิเรียก
 ร้องค่าอุปการเลี้ยงดูของผู้ไร้ทรัพย์สิน และมีสามารถเลี้ยงตนเองได้
 แม้บิดาจะมีหน้าที่อุปการเลี้ยงดูและให้การศึกษาก็ยกเว้น
 ระบุไว้ในมาตรา ๑๕๓๖ ในการรับผิดชอบค่าอุปการเลี้ยงดูและการ
 ศึกษาก็ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติ ว่าด้วยค่าอุปการเลี้ยงดูตาม
 มาตรา ๑๕๕๔ ด้วย ฉะนั้น ทศาลล่างให้จำเลยรับผิดชอบในค่าอุปการ
 เลี้ยงดูและการศึกษาของเต็กหญิงศิริมาด้วย ศาลจึงไม่เห็นพ้อง
 ด้วย ฎีกาจำเลยขอรับฟัง

(๔) ฎีกาจำเลยว่า โจทก์ฟ้องเรียกค่าเลี้ยงดูตั้งแต่ปี ๒๔๘๑
 โจทก์ได้เก็บดอกผลจากสินสมรสมาเลี้ยงดูบุตรด้วยความสุข ครั้น
 ถูกจำเลยแย่งสินสมรส ก็ทำให้บุตรอด ๆ อยาก ๆ จึงต้องฟ้องเรียก
 ค่าเลี้ยงดูจากจำเลยตามฟ้อง แสดงว่าก่อนจำเลยฟ้องแย่งสินสมรส
 โจทก์ได้เก็บดอกผลจากสินสมรสเลี้ยงดูบุตรมาด้วยความสุข ในคดีที่
 จำเลยฟ้องแย่งสินสมรส โจทก์ก็กล่าวในทำนองนี้ ในสำนวนนั้น
 จำเลยจึงแถลงไม่ติดใจเรียกร้องแบ่งผลอันเกิดจากสินสมรสจากโจทก์

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๑ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๗ กล่าวคือ ให้โจทก์หักเป็น
ค่าเลี้ยงดูเสรีกันไปก่อนหนึ่ง ฉะนั้น ถ้าจะให้จำเลยรับผิดชอบ ก็ควรให้
รับผิดชอบแก่ พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นต้นมา

ศาลฎีกาได้พิจารณาฎีกาของโจทก์แล้ว ได้เห็นว่า ในคดีที่จำเลย
ฟ้องแบ่งทรัพย์สินจากโจทก์นั้น จำเลยแสดงขอแบ่งค่าเช่าจากทรัพย์สินที่
ฟ้องแบ่งหลังจากนางฮัยมารดาโจทก์ตายเป็นต้นมา และศาลฎีกาพิพาก-
ษาให้แบ่งเช่นนั้น คือให้แบ่งผลประโยชน์ตั้งแต่วันที่ ๔ กุมภาพันธ์
๒๔๘๗ เป็นต้นมา ศาลฎีกาเห็นว่า ตามฟ้องของโจทก์แสดงอยู่ว่า
ก่อนจำเลยฟ้องแบ่งทรัพย์สิน โจทก์เก็บผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ
โจทก์จำเลยเลี้ยงดูบุตรมาโดยปรกติสุข ฉะนั้น สำหรับระยะเวลาก่อน
วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗ โจทก์จึงได้ผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
ของจำเลยเลี้ยงดูบุตรมาด้วย โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบครั้งหนึ่ง
คงฟ้องไม่ได้ ถ้าหากโจทก์จำเลยเป็นเจ้าของร่วมกันในที่ดินโฉนดที่
๑๕๕๗ ทั้งหมด โจทก์ก็ย่อมไม่มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ได้เลย
เพราะฟ้องของโจทก์แสดงว่า โจทก์ได้ผลประโยชน์นั้นเลี้ยงดูบุตร
เพียงพอแล้ว แต่คดีปรากฏว่าเด็กหญิงศิริมามีส่วนเป็นเจ้าของที่ดิน
โฉนดที่ ๑๕๕๗ ครั้งหนึ่ง ฉะนั้น โจทก์จึงมีสิทธิเรียกร้องให้ชดใช้
ค่าอุปการะเลี้ยงดู และการศึกษาของเด็กหญิงวัลย์ได้เพียงบางส่วน
โจทก์จะฟ้องเรียกให้ชดใช้ได้เป็นจำนวนเท่าใด จะได้วินิจฉัยในฎีกา
ของจำเลยในข้อต่อไป

(๕) จำเลยฎีกาในเรื่องจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูและการ
ศึกษาของบุตร ตามข้อฎีกาที่จำเลยตั้งประเด็นไว้ประกอบด้วยข้อที่
จำเลยชี้แจงให้เห็นได้ว่า จำเลยคัดค้านเฉพาะจำนวนที่โจทก์เรียกร้อง

ก่อนฟ้อง ส่วนจำนวนที่ศาลกำหนดสำหรับระยะเวลาตั้งแต่วันฟ้องเป็นต้นไป ไม่มีการคัดค้าน

ศาลล่าง กำหนดค่าเลี้ยงดูและการศึกษาของบุตร ในระหว่างมีขีปนาคักษากันละ ๘๐ บาทต่อเดือน ข้อเท็จจริงเป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปว่า ค่าครองชีพได้ด้อยลงเรื่อยมา แต่จำนวนเงินที่โจทก์เรียกร้องจากจำเลยสำหรับระยะเวลาก่อนฟ้องนั้น มีจำนวนสูงกว่าที่ศาลกำหนดให้สำหรับระยะเวลาตั้งแต่วันฟ้องเป็นต้นไป เมื่อได้พิจารณาค่าใช้จ่ายที่โจทก์แสดงบัญชีประกอบกับฐานะของโจทก์จำเลย พฤติการณ์แวดล้อมและการที่โจทก์ได้รั้อาศัยรายได้จากทรัพย์สินที่เป็นเจ้าของร่วมด้วยแล้ว ศาลฎีกาเห็นว่าสมควรให้จำเลยรับผิดชอบใช้ค่าอุปการะเลี้ยงดูและการศึกษาของเด็กหญิงวลัยบุตรสำหรับระยะเวลาก่อนวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗ เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท สำหรับระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗ ถึงวันฟ้อง ซึ่งไม่ได้รั้อาศัยรายได้จากทรัพย์สินของจำเลย และค่าครองชีพได้ด้อยลงจากระยะเวลาก่อนแล้ว ศาลฎีกาเห็นสมควรกำหนดให้ ๒,๕๐๐ บาท

(๖) ฎีกาของจำเลยเรื่องขอให้แก้ทะเบียนสำมะโนครัวของบุตรให้ถูกต้องนั้น ตัวโจทก์เองก็เบิกความอยู่ว่าโจทก์คิดมานานแล้วที่จะลงชื่อควและชื่อสกุลตลอดทั้งชื่อยศเด็กให้ถูกต้อง ถ้าศาลสั่งโจทก์ก็ยินดีที่จะจัดการให้ถูกต้อง ศาลฎีกาเห็นว่า โจทก์เองก็ยอมรับที่จะจัดการให้ถูกต้อง ทั้งเป็นไปในทางที่เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้เยาว์และเป็นการแก้ไขสิ่งที่เป็นผิดเป็นโทษแก่ผู้เยาว์ให้สิ้นไป จึงสมควรให้โจทก์จัดการแก้ทะเบียนสำมะโนครัวสำหรับบุตรทั้งสองเสียให้ถูกต้อง

อาศัยเหตุที่วินิจฉัยมาแล้ว จึงพร้อมกันพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลล่างว่า ให้จำเลยชำระค่าอุปการเลี้ยงดูและการศึกษาของบุตรสำหรับระยะเวลาก่อนฟ้องให้แก่โจทก์เป็นเงิน ๓,๕๐๐ บาท ส่วนค่าอุปการเลี้ยงดูและการศึกษาสำหรับระยะเวลาภายหลังการยื่นฟ้องนั้น ให้จำเลยชำระสำหรับเด็กหญิงवलัยผู้เดียว กะให้โจทก์จัดการแก่ทะเบียนสำมะโนครัวสำหรับบุตรทั้งสองให้ถูกต้อง หากการแก่ทะเบียนมีเหตุขัดข้อง โดยจำเลยจะตั้งร่วมดำเนินการด้วย ก็ให้จำเลยร่วมกับโจทก์จัดการแก่ทะเบียน นอกจากที่แก้ คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลล่าง ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองฝ่ายทั้งสามศาลให้รวมกัน ให้โจทก์รับผิด ๑ ใน ๔ จำเลยรับผิด ๓ ใน ๔ กะให้จำเลยเสียค่าทนายแทนโจทก์ ๓๐๐ บาท.

ป. ชัยตพวงศ์

ศาลยุติธรรมวินิจฉัย

ศาลฎีกา

การเป็นบิดามารดาและบุตร

โดย นายวงษ์ วีระพงศ์

ข้อความทั่วไป

บุตรมี ๓ ชนิด คือ

๑. บุตรชอบด้วยกฎหมาย
๒. บุตรตามธรรมชาติ
๓. บุตรบุญธรรม

บุตรชอบด้วยกฎหมาย เป็นบุตรตามธรรมชาติและเป็นบุตรที่
กฎหมายรับรอง

บุตรตามธรรมชาติ เป็นบุตรตามธรรมชาติแต่อย่างเดียว

บุตรบุญธรรม เป็นบุตรตามกฎหมายแต่อย่างเดียว

สำหรับบุตรบุญธรรมไม่มีปัญหามากนัก จึงจะไม่ขอกล่าวในที่
นี้จะขอกล่าวเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายและบุตรตาม
ธรรมชาติเท่านั้น

บทที่ ๑ บุตรชอบด้วยกฎหมาย

หมวดที่ ๑ การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

บุตรชอบด้วยกฎหมายนี้บางครั้งก็เรียกกันว่าบุตรในสมรส หรือ
บุตรเกิดระหว่างมีการสมรสตามกฎหมายก็ได้ แต่ความหมายย่อม

เด็กเกิดภายหลัง ๓๑๐ วัน นับแต่ขาดจากการสมรสไม่ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

ตามประมวลการที่จะรู้ได้ว่าเด็กเป็นบุตรของผู้เป็นสามีหรือไม่ก็ย่อมโดยอาศัยเวลาที่ตั้งครรภ์ ว่าชายผู้เป็นสามีได้ช่วยร่วมกัหญิงผู้เป็นภรรยาหรือไม่ วันเวลาที่ตั้งครรภ์ย่อมไม่อาจพิสูจน์ได้โดยตรง แต่อาจพิสูจน์ได้จากเวลาคลอด แล้วจึงจะประมาณเวลาที่ตั้งครรภ์ได้ตามปรกติทารกจะอยู่ในครรภ์ ๒๗๕ วัน แต่ไม่เสมอไป Foureroy ได้อธิบายว่าทารกจะอยู่ในครรภ์อย่างน้อย ๑๘๖ วัน และอย่างมากไม่เกิน ๒๘๖ วัน แต่เพื่อความแน่นอนอันประมวลแห่งฯ ของเรามาตรา ๑๕๒๐ และประมวลแห่งสวิส มาตรา ๓๑๔ วรรคต้น จึงบัญญัติให้เขาไว้อย่างน้อย ๑๘๐ วัน อย่างมาก ๓๑๐ วัน ประมวลแห่งฝรั่งเศส มาตรา ๓๑๒ บัญญัติอย่างน้อย ๑๘๐ วัน อย่างมาก ๓๐๐ วัน ประมวลแห่งเยอรมัน มาตรา ๑๕๕๒ บัญญัติอย่างมาก ๓๐๒ วัน

หมวดที่ ๒ การฟ้องไม่รับเด็กเป็นบุตร

บิดาย่อมฟ้องมารดาและเด็กเป็นจำเลย เพื่อให้ศาลแสดงว่าบุตรนั้นไม่ใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของตนก็ได้ (ดูประมวลแห่งฯ มาตรา ๑๕๒๐ และ ๑๕๒๑)

บิดาท้องฟ้องภายใน ๑ ปี นับแต่บิดารู้หรือควรรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก (ดูประมวลแห่งฯ มาตรา ๑๕๒๒) การฟ้องไม่รับเด็กเป็นบุตรนี้มิใช่ว่าบิดาท้องฟ้องได้คนเดียว ผู้มีส่วนได้เสีย คือผู้มีสิทธิได้รับมรดก

ร่วมกับเด็ก หรือผู้กระเสี้ยสิทธิ์รับมรดกเพราะการเกิดของเด็กยอม
เป็นผู้ฟ้องได้ด้วย คือ

๑. ถ้าบิดาตาย หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
ก่อนพ้นกำหนดกทยการฟ้องฟ้องได้

๒. ถ้าไม่ปรากฏว่า บิดายังมีชีวิตอยู่หรือตายหรือหาที่อยู่ไม่พบ
แต่การฟ้องโดยบุคคลอื่นนี้มีอายุความพิเศษ คือห้ามมิให้
บุคคลอื่นฟ้องคดีเช่นนั้น เมื่อพ้นกำหนดสามเดือน นับแต่วันที่มีส่วน
ได้เสียรู้หรือควรรู้ ถึงการเกิดของเด็กนั้น (ดูประมวลแพ่ง มาตรา
๑๕๒๓) และคดีชนชั้นชนศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

เหตุที่อาจฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรยอมฟ้องได้โดยสาเหตุคือ
ดังนี้

๑. บิดาไม่ได้อายุร่วมกัมมารดาเกิดในระยะเวลาตั้งครรภ์ คือ
ระหว่าง ๑๘๐ วันถึง ๓๖๐ วันก่อนเด็กเกิด เช่นบิดาไปอยู่ต่าง
จังหวัดหรือต่างประเทศ หรือถูกจำคุก หรือถูกกักกันในค่ายเชลย
โดยบิดาไม่ได้มีโอกาสมาร่วมประเวณีกับมารดาเลย

๒. บิดาไม่อาจเป็นบิดาของเด็กเพราะเหตุไม่สามารถอย่างอื่นๆ
เช่นบิดาช่วยหนักไม่สามารถร่วมประเวณีกับมารดาได้ (แต่ไม่ใช่อ้าง
ว่าคนเป็นหมัน เพราะการพิสูจน์ว่าคนเป็นหมัน ย่อมพิสูจน์ให้เชื่อ
เป็นความจริงได้ยาก)

๓. เด็กเกิดภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันทำการสมรส เว้น
แต่ก่อนสมรสบิดามารดาได้ร่วมประเวณีกันในระยะเวลาที่มารดาอาจ
ตั้งครรภ์ได้ (ประมวลแพ่ง มาตรา ๑๕๒๑)

๔. เกิดเกิดก่อนสมรส และคนไม่เคยให้สัตยาภิเษกของ
เกิดมาก่อนสมรส

๕. เกิดเกิดเกิน ๓๑๐ วัน ภายหลังจากบิคาบารคาชาจาก
การสมรส เช่นถ้าเกิดไปใช้นามสกุลของคนเข้า ก็ยอมฟ้องตามข้อ
นี้ได้

หมวดที่ ๓ การอ้างว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายย่อมพิสูจน์ได้
การอ้างว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายย่อมพิสูจน์ได้จากทะเบียน
คนเกิด (คุประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๒๔ วรรค ๑ และประมวลแพ่ง
ฝรั่งเศสมาตรา ๓๑๕)

ถ้าไม่ปรากฏในทะเบียน พฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่า
เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายย่อมเป็นหลักฐานพอแล้ว (คุประมวลแพ่ง ๖
มาตรา ๑๕๒๔ วรรค ๒ และเทียบประมวลแพ่งฝรั่งเศสมาตรา ๓๒๐)

พฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย
นั้น ให้พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่แสดงความเกี่ยวข้องซึ่งกันที่บิดากับ
บุตรซึ่งปรากฏในระหว่างที่ตัวเด็กกับครอบครัวที่เด็กอ้างว่าตนสังกัดอยู่
เช่นบิดาให้การศึกษา ให้ความอุปการเลี้ยงดูหรือยอมให้เด็กนั้นใช้
นามสกุลของตนหรือโดยเหตุประการอื่น ๆ (คุประมวลแพ่ง ๖ มาตรา
๑๕๒๔ วรรค ๓ และประมวลแพ่งฝรั่งเศสมาตรา ๓๒๑)

การอ้างเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายนี้ไม่มีอายุความ จะอ้างขึ้น
เมื่อใดก็ได้

หมวดที่ ๔ ผลของการเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

๑. มีสิทธิใช้นามสกุลและรับมรดกได้ (ประมวลแพ่ง ๖ มาตรา

๑๕๓๓) สำหรับกรณีที่มีบิดาใช้นามสกุลของบิดาและถือสัญชาติตามบิดาได้ ทั้งมีสิทธิในฐานะนครศักดิ์คามบิดา เช่นบิดาเป็นหม่อมเจ้า ก็มีสิทธิเป็นหม่อมราชวงศ์เช่นกัน

๒. ระหว่างเป็นผู้เยาว์ย่อมได้รับอุปการเลี้ยงดูจากบิดามารดา และบิดามารดาต้องให้การศึกษากับบุตรชอบด้วยกฎหมาย (ดูประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๓๖ วรรค ๑ และประมวลแพ่งสวัสดิมาตรา ๒๗๒ วรรค ๑) และแม้จะบรรลุนิติภาวะแล้วก็ตาม ถ้าบุตรชอบด้วยกฎหมายเป็นผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้ บิดามารดาก็ยังต้องอุปการเลี้ยงดูอยู่อีก (ดูประมวลแพ่งมาตรา ๑๕๓๖ วรรค ๒)

๓. มีหน้าที่ของอุปการเลี้ยงดูบิดามารดา (ประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๓๕)

๔. ไม่มีสิทธิฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรืออาญา เว้นแต่จะร้องขอให้พนักงานอัยการหรือผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางดำเนินคดีแทน (ดูประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๓๔ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๖๗)

๕. บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา (ดูประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๓๗ วรรค ๑ และเทียบประมวลแพ่งสวัสดิมาตรา ๒๘๔) ถ้าความเห็นในการใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาขัดแย้งกัน ต้องถือความเห็นของบิดาเป็นเกณฑ์ เพราะอำนาจปกครองอยู่กับบิดา (ดูประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๓๗ วรรค ๒) และเพราะบิดาเป็นหัวหน้าครอบครัวด้วย อำนาจปกครอง

จะอยู่แก่ มารดา แก่ผู้เกี่ยวข้องเมื่อเข้าเงื่อนไขตามประมวลแพ่ง ๗ มาตรา

๑๕๓๘

- ๖. บิดามารดามีสิทธิ
- ก. กำหนดที่อยู่ของบุตร
- ข. ทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน
- ค. ให้บุตรทำการทำงานตามสมควรแก่ความสามารถและฐานะ

บุรุษ

ง. เรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่งดักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย (ดูประมวลแพ่ง ๗ มาตรา ๑๕๓๕)

๗. ถ้าบุตรมีเงินได้ ให้ใช้เงินนั้นเป็นค่าอุปการเลี้ยงดูและการศึกษาก่อน ส่วนที่เหลือผู้ใช้อำนาจปกครองจะเอาใช้ตามสมควรก็ได้ (ดูประมวลแพ่ง ๗ มาตรา ๑๕๔๕ วรรค ๑)

๘. บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จะทำการหมั้นหรือทำการสมรส ต้องได้รับความยินยอมของบิดามารดา (ดูประมวลแพ่ง ๗ มาตรา ๑๕๓๕ และ ๑๕๔๗)

๙. บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เมื่อจะเป็นบุตรบุญธรรมคนอื่น ต้องได้รับความยินยอมของบิดามารดาของตัวเอง (ดูประมวลแพ่ง ๗ มาตรา ๑๕๔๓)

บทที่ ๒ บุตรตามธรรมชาติ

หมวดที่ ๑ ข้อความทั่วไป

บุตรตามธรรมชาตินั้นอาจเรียกได้หลายอย่าง เช่นบุตรที่เกิดโดยมิได้มีการสมรสกันตามกฎหมาย บุตรนอกกฎหมาย บุตรนอกสมรสหรือบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรนอกสมรส

บุตรตามธรรมชาติหรือบุตรนอกสมรสย่อมเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของมารดา (ประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๒๕) บุตรใช้นามสกุลของมารดาและมีสิทธิและหน้าที่เช่นกิ่งกล้าในบทที่ ๑ หมวดที่ ๔

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและบุตรนอกสมรส

บุตรนอกสมรสย่อมไม่มีความสัมพันธ์อะไรกับบิดาแต่อาจกลายเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดาได้ ถ้าบิดาได้สมรสกับมารดาภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร หรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

บุตรนอกสมรส ย่อมอยู่ในอำนาจปกครองของมารดา แต่เมื่อกลายเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายขึ้นด้วยประการใด ๆ กิ่งกล้าในวรรคก่อน อำนาจปกครองย่อมกลับมาเป็นของบิดาด้วยถ้าเดิมใช้นามสกุลของมารดา ก็กลับใช้นามสกุลของบิดาได้ สัญชาติก็เปลี่ยนไปตามบิดา (สัญชาติในที่นี้หมายถึงเฉพาะสัญชาติตามเชื้อชาติเท่านั้น ไม่ได้หมายถึงสัญชาติตามดินแดน)

บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบุตรนอกสมรสไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ทำบิดา (กฎหมายที่ ๑๐๖๑ / ๒๔๘๒)

หมวดที่ ๒ บิดามารดาได้สมรสกันภายหลัง

บุตรนอกสมรสอาจเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายขึ้นได้เองโดยบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลัง (ประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๒๖) แต่มีผลนับแต่วันสมรส ไม่ใช่ นับแต่วันเกิดหรือวันกิ่งครรภ์ (ประมวลแพ่ง ๖ มาตรา ๑๕๓๐ (๑))

หมวดที่ ๓ บิดาได้จดทะเบียนรับว่าเด็กเป็นบุตร

บิดานอกสมรส ถ้าประสงค์จะรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

จำเป็นต้งนำคดีมาฟ้องร้องหรือยื่นคำร้องต่อศาลหรือไม่ และควร
จะใช้ประมวลแพ่ง ฯ มาตราใดบังคับ เพราะได้รู้ว่าคดีชนชั้นศาล
แพ่งหรือศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ตามธรรมนูญศาลเด็กนอก
สมรส ไม่จำกัดฟ้องหรือร้องต่อศาล เพราะอาจไปขอจดทะเบียน
เด็กเป็นบุตรได้ตามประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๗ แต่ถ้าเด็กหรือ
มารดาคัดค้านก็อาจนำคดีขึ้นมาสู่ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางได้

การขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรนั้น จะต้องกระทำในขณะที่เด็ก
มีชีวิตอยู่หรือไม่เช่นบิดาเด็กนอกสมรสช่วยจนจะตาย บิดาจะขอจ
ทะเบียนรับเด็กซึ่งกำลังอยู่ในครรภ์มารดาเป็นบุตรชอบด้วยกฎ
หมายก็ควรจะทำได้

ถ้าเด็กนอกสมรสตายไปแล้ว แต่เด็กมีผู้สืบสายโลหิตข้อไป
บิดาเด็กนอกสมรสก็ควรขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎ
หมายได้

บุตรนอกสมรสที่บิดามารดาเป็นญาติสนิทกัน ซึ่งกฎหมายห้าม
ไม่ให้สมรสกัน (Les enfants incestueux) ตามประมวลแพ่ง
ฝรั่งเศสมาตรา ๓๓๕ และประมวลแพ่งสวิสมาตรา ๓๐๔ ไม่ยอมให้
บิดาขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร คงเนื่องจากเกี่ยวข้องกับศีลธรรม แต่
กฎหมายเยอรมันไม่ห้าม ประมวลแพ่ง ฯ ของเรามีได้บัญญัติห้ามไว้
บิดาจะขอจดทะเบียนได้หรือไม่ ยังไม่มีตัวอย่าง

การขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร ถ้าบิดาตายหรือไม่สามารถ
แสดงเจตนาได้ บุคคลอื่นย่อมไม่มีสิทธิทำแทนบิดาได้ แต่ตาม
ประมวลแพ่งสวิสมาตรา ๓๐๓ อนุญาตให้ปรัชรองเด็กแทนบิดาด้
กล่าวได้

การจดทะเบียน จะยกให้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดา แต่เด็กและมารดาไม่จำเป็นต้องไปลงลายมือชื่อว่าเป็นยินยอม เพียงแต่เจ้าหน้าที่ได้แจ้งการจดทะเบียนไปยังเด็กและมารดา ถ้าเด็กและมารดาไม่คัดค้านภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันรู้หรือควรรู้แจ้งความนั้น ก็ให้ถือว่าเด็กและมารดายินยอม ถ้าเด็กหรือมารดาอยู่นอกประเทศไทย ให้ขยายกำหนดเวลานั้นเป็นหกเดือน (ดูประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๗)

ผู้มีส่วนได้เสียขอให้เพิกถอนการจดทะเบียน

ประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๘ ให้ผู้มีส่วนได้เสียขอให้ศาลถอนการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้เพราะเหตุผู้จดทะเบียนมิใช่บิดาของเด็ก ฉะนั้นถ้าโจทก์ยอมรับว่า ผู้จดทะเบียนเป็นบิดาของเด็กแล้ว ก็ย่อมขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนตามมาตรา ๑๕๒๘ ไม่ได้ และไม่มีมาตราอื่นที่ระอ้างเพื่อขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนรับรองเด็กเป็นบุตร (ฎีกาที่ ๓๒๘/๒๔๘๑ ระหว่างนางแจ้ว แซ่ซิ้ม โจทก์ หลวงอุกรรัฐวิจิตรจำเลย)

การรับเด็กเป็นบุตรมีผลแต่เมื่อใด

การที่บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร ย่อมมีผลแต่วันจดทะเบียน (ดูประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๓๐ (๒) และเทียบประมวลแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๓๓๑) แต่ตามกฎหมายฝรั่งเศสถือว่าให้มีผลย้อนหลังไปจนถึงวันเกิดของเด็กและสำหรับประโยชน์ของเด็ก ย่อมย้อนหลังไปถึงวันตั้งครรภ์ด้วย (ดูคำอธิบาย Droit Civil ของ Planiol หน้า ๕๑๓)

ใครเป็นผู้มีสิทธิคัดค้านการจดทะเบียน

ผู้มีสิทธิคัดค้านในการจดทะเบียน ก็คือเด็กหรือมารดาของเด็กเท่านั้น การคัดค้านมีกำหนดอายุความ คือต้องคัดค้านภายใน ๑ เดือนนับแต่วันรู้หรือควรรู้แจ้งความของเจ้าหน้าที่ซึ่งได้แจ้งไปให้เด็กและมารดาทราบ เว้นแต่ถ้าเด็กหรือมารดาอยู่นอกประเทศไทย จึงให้ขยายกำหนดเวลาคัดค้านเป็น ๖ เดือน (ดูประมวลแพ่ง มาตรา ๑๕๒๗)

ใครเป็นผู้มีสิทธิฟ้องให้ศาลเพิกถอนการจดทะเบียน

ผู้มีสิทธิฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร ก็คือผู้มีส่วนได้เสีย (ดูประมวลแพ่ง มาตรา ๑๕๒๘) ผู้มีส่วนได้เสียนี้อาจได้แก่

๑. เด็ก
๒. มารดาของเด็ก
๓. ผู้รับมรดกของเด็ก
๔. คนที่อ้างว่าเป็นบิดาหรือมารดาอันแท้จริงของเด็ก
๕. ผู้รับมรดกหรือทายาทของบิดา
๖. ผู้ให้ทรัพย์สินแก่บิดาหรือผู้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้แก่บิดา
๗. ภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดา เป็นต้น

การฟ้องขอให้เพิกถอน มีอายุความหรือไม่

การฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการจดทะเบียนที่มีอายุความ คือต้องฟ้องภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่ทราบการจดทะเบียน และห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้น ๑๐ ปีแล้วโดยนับแต่วันจดทะเบียน (ดูประมวลแพ่ง มาตรา ๑๕๒๘)

จดทะเบียนแล้วถอนไม่ได้

การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร ย่อมถอนไม่ได้ (คูประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๓๑)

หมวดที่ ๔ การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตร

๑. ข้อความทั่วไป

ถ้าบิดามีชีวิตอยู่ ก็ต้องฟ้องบิดาเป็นจำเลย ถ้าบิดาทายแล้วก็ยื่นคำร้องอย่างไรก็ดีไม่มีข้อพิพาทใด ถ้ามีผู้คัดค้านจนมากก็ดำเนินคดีไปอย่างคดีมีข้อพิพาท

การดำเนินคดีตามประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๕ นี้ สำหรับในจังหวัดพระนครและธนบุรีต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

ตามประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๕ ข้ออื่น ๆ นั้นมีข้อความศักดิ์อยู่แล้ว แต่สำหรับข้อ ๕ ซึ่งมีบัญญัติว่าเมื่อมีพฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายนั้น มีข้อสังเกตอยู่ ๒ ประการ คือคำว่ามีพฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปนั้นหมายความว่าถึงอะไรกันแน่ เมื่อพิจารณาพิเคราะห์ให้ถี่ถ้วน น่าจะหมายความว่าเช่นดังประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๔ วรรคท้าย ซึ่งบรรยายความขึ้นไว้ คือให้พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่แสดง ความเกี่ยวข้องฉันท์บิดากับบุตร ซึ่งปรากฏในระหว่างตัวเด็กกับครอบครัวที่เด็กอ้างว่าตนสังกัดอยู่ เช่นบิดาให้การศึกษา ให้ความอุปการเลี้ยงดูหรือยอมให้เด็กนั้นใช้นามสกุลของตนหรือโดยเหตุประการอื่น ๆ

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ คำว่า “เป็นบุตรชอบด้วย

กฎหมาย” นั้น ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓๖/๒๔๘๗ (ระหว่าง นายทอง หัสณุกฤษ์ กับพวกโจทก์ นางหลี่ จำเลย) ย่อมเป็นที่รับกัน อยู่แล้วว่าประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๑๕ ถึง ๑๕๒๔ หมายถึงถึงเหตุเกิดระหว่างบิดามารดามีการสมรสตามกฎหมาย คือบุตรชอบ ทั่วกฎหมาย และมาตรา ๑๕๒๕-๑๕๓๑ หมายถึงถึงเหตุเกิดโดย บิดามารดามีได้มีการสมรสตามกฎหมาย ฉะนั้นมาตรา ๑๕๒๕ ซึ่ง อยู่ในหมวดว่าด้วยบุตรตามธรรมชาติหรือบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงจะใช้คำว่า “เมื่อมีพฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตร ชอบด้วยกฎหมาย” คงไม่ผิดนัก ที่ตกคงหมายความว่า “เมื่อ มีพฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตรโดยชอบ” ยิ่งกว่า

การฟ้องขอให้จำเลยรับรองเด็กเป็นบุตร โจทก์ไม่จำเป็นต้อง กล่าวในฟ้องว่ามีหนังสือเป็นหลักฐานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๒๕ (๒) ก็นำสืบถึงหนังสือนั้นได้ (ฎีกาที่ ๒๑/๒๔๘๖ ระหว่าง นางสง่า สุจริต โจทก์ นายชื่น พนสวัสดิ์ จำเลย)

บุตรนอกสมรส ถ้าประสงค์จะให้ตนเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ก็จำต้องดำเนินคดีความประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๕ นี้เสียก่อน (เทียบคานนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๓/๒๔๘๕ ระหว่างนางเทียบ รชกลอย กับพวกโจทก์ นางฉิน รชกลอย จำเลย เกิดหญิงคณัย รชกลอย ผู้ร้องสอด) คือผู้ร้องสอดร้องสอดขอแบ่งมรดกโดย อ้างว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายและจำเลย เมื่อปรากฏว่า จำเลยมิใช่ภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายแล้ว ก็แสดงว่าผู้ร้อง สอดไม่ใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายด้วย จึงไม่มีสิทธิได้รับ มรดก

เด็กเกิดจากชายชู้นั้น มารดาของมดกอาจฟ้องขอให้รับรองเด็ก
เป็นบุตรของชายชู้ได้ (ฎีกาที่ ๑๐๔๘/๒๔๕๒ ระหว่าง นางสงวน
ผลทวี ผู้ร้อง นางตา ผลทวี ผู้คัดค้าน)

๒. ใครเป็นผู้มีสิทธิฟ้องบ้าง

ผู้มีสิทธิฟ้องหรือร้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตร คือ

ก. ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็ก (คือมารดาของเด็ก
เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กตามธรรมชาติโดยไม่ต้องศาลแต่งตั้ง
ก็ คุประมวลแพ่ง ๓ มาตรา ๑๕๔๑ วรรค ๑ ถ้ามารดาตายไร้
ความสามารถ สายสูญหรือไม่อยู่ ศาลอาจตั้งคนอื่นเป็นผู้แทนโดย
ชอบธรรมได้)

ข. เด็ก (เมื่อเด็กบรรลุนิติภาวะย่อมฟ้องได้ภายใน ๑ ปี
นับแต่วันบรรลุนิติภาวะ)

ค. ผู้สืบสันดานของเด็กฟ้องได้ ถ้าเด็กตาย (คุประ-
มวลแพ่ง ๓ มาตรา ๑๕๒๕ สองวรรคท้าย)

ตามกฎหมายข้างกล่าวนี้ย่อมเห็นได้ชัดว่า ขณะเด็กเป็นผู้เยาว์
ผู้แทนโดยชอบธรรมย่อมเป็นผู้ดำเนินคดีแทนเด็ก เมื่อเด็กบรรลุนิติ
ภาวะ เด็กก็เป็นผู้ดำเนินคดีเอง และเมื่อเด็กตายแล้ว ผู้สืบสันดาน
จึงจะดำเนินคดีแทนได้

ปัญหาต่อไปมีว่า ถ้าเด็กนั้นถูกศาลสั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ
หรือเสมือนไร้ความสามารถ ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ จะทำหน้าที่ฟ้อง
แทนเช่นผู้แทนโดยชอบธรรมได้หรือไม่ ปัญหาที่น่าจะแปลให้เป็น
ประโยชน์แก่ผู้เยาว์ คือผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ย่อมมีสิทธิดำเนินคดี
ได้เช่นผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็ก

๓. พ้องใจกันได้บ้าง

การฟ้องขอให้รับเด็กเป็นบุตร ตามประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๕ นั้น ถ้าบิดามารดาของฟ้องบิดาเป็นจำเลย ถ้าบิดาตายแล้ว ก็ยื่นคำร้องอย่างคดีไม่มีข้อพิพาท ถ้ามีผู้คัดค้านขึ้นมาถึงคำวินิจฉัยคดีไปอย่างคดีมีข้อพิพาท (ฎีกาที่ ๒๑๓/๒๕๕๐ ระหว่างเด็กหญิงกัญญา ครุวารโ โดยนางสาว ครุวารโ มารดาผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้ร้อง นางกัญญา กลิ่นขจร ผู้คัดค้าน)

ในกรณีที่บิดาตายแล้ว ถ้าโจทก์ประสงค์จะฟ้องผู้รับมรดกของบิดาเป็นจำเลยที่เกี่ยวข้อง ก็น่าจะทำได้

๔. ต้องไม่เสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอก

ถ้ามีคำพิพากษาว่าเป็นบุตร ให้มีผลนับแต่วันคำพิพากษาดังที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะไต่ราคาทะเบียนเด็กเป็นบุตร ตามคำพิพากษาแล้ว (ดูประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๓๐ (๓))

๕. มีผลเมื่อใด

ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรนั้น มีผลนับแต่วันคำพิพากษาดังที่สุด และถ้าศาลพิพากษาว่าฟ้องว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายภายหลังที่บิดาตายแล้ว ย่อมไม่มีสิทธิได้รับมรดกของบิดา (ฎีกาที่ ๒๑๐/๒๕๕๑ ระหว่างนางกรรณ เรือนแก้ว ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กหญิงจ่าง หวานสนิตกัญพวง โจทก์ นางห้วง สักแก้วกับพวกจำเลย) แต่ได้มีคำพิพากษาฎีกาลบชั้นใหม่ วินิจฉัยไว้ว่าบุตรนอกกฎหมาย (บุตรนอกสมรส) ซึ่งมีหลักฐานฟังได้ว่าบิดาได้รับรองว่า

เป็นบุตรนั้น ย่อมมีสิทธิรับมรดกของบิดาตามประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๖๒๗ ได้ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๕๖/๒๕๕๓ ระหว่างนางเหรียญคำพิภักย์พวกโจทก์ นางชั้น พรหมเงินคากับพวกจำเลย และขอใ้กู๋ บันท์กของ คร. หยก แสงอภัย และบันท์กของ คร. ประกอบ หะสิงห์ ท้ายคำพิพากษานี้ ท่านระไ้ที่รายนกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับชั้นหลานโดยละเอียด)

๖. อายุความ

การฟ้องหรือร้องขอให้รับเด็กเป็นบุตร ต้องดำเนินคดีในระหว่างเด็กยังเป็นผู้เยาว์ ถ้าเด็กบรรลุนิติภาวะ ต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันบรรลุนิติภาวะ

ถ้าเด็กตาย ผู้สืบสันดานของเด็กจะต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันรู้หรือควรรู้เหตุที่อาจขอให้รับเด็กเป็นบุตร อนึ่งห้ามมิให้ฟ้องคดีเช่นเมื่อพ้นสมัย นับแต่วันที่เกิดนาคาย (ดูประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๕ สองวรรคท้าย)

อายุความฟ้องร้อง ๑ ปีที่กำหนดไว้ในประมวลแพ่ง ฯ มาตรา ๑๕๒๒ นั้น ใช้บังคับสำหรับคดีที่บิดาจะฟ้องไม่รับเด็กเป็นบุตรตาม มาตรา ๑๕๒๐ ใช้บังคับแก่คดีฟ้องตาม มาตรา ๑๕๒๕ ไม่ได้ (ฎีกาที่ ๒๑/๒๕๔๖ ระหว่าง นางสง่า สุจริต โจทก์ นายชั้น พูนสวัสดิ์ จำเลย)

ข่าว

ผู้รักษาการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เนื่องจากพระนิติสารณ์พิเศษ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ไปราชการ ณ ต่างประเทศ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้นายเชมชาติ บุณยรัตพันธุ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รักษาการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ตั้งแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๙๖ เป็นต้นไป.

มอบหมายการงานในตำแหน่งปลัดกระทรวงยุติธรรม

ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระคุณยพากย์สุวมันต์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลฎีกา และแต่งตั้งนายสัญญา อรรถศักดิ์ ข้าหลวงยุติธรรมภาค ๕ ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงยุติธรรม พระคุณยพากย์สุวมันต์ และนายสัญญา อรรถศักดิ์ ได้ทำการมอบและรับมอบหมายการงานในหน้าที่ปลัดกระทรวงยุติธรรมในวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๔๙๖ เวลา ๑๐.๐๐ น. และเนื่องจากการนี้ได้มีการประชุมข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงฟังคำกล่าวของพระคุณยพากย์สุวมันต์ ในการแนะนำปลัดกระทรวงใหม่ และข้าลาไปราชการในตำแหน่งทางศาลด้วย

การเลี้ยงเพื่อเป็นเกียรติและอำนวยการแต่ท่าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและคณะในโอกาสไปตุงาน ณ ต่างประเทศ

เนื่องจากพระนิติสารณ์พิเศษ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

และคณะ มีนายทวี เจริญพิทักษ์ ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง นายขง เหลืองรังษี เลขาธิการรัฐมนตรีฯ และผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง และนายเพ็ญ สุวรรณเสถียร ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีฯ จะเดินทางไปทำงานในยุโรปและสหรัฐอเมริกาตลอดจนประเทศญี่ปุ่น ได้มีข้าราชการต่างศาลต่างแสดง ความจำนงไปยังท่านรัฐมนตรีฯ ขอเชิญเลี้ยงเพื่อเป็นเกียรติยศและ อำนวยพรแก่ท่าน ท่านรัฐมนตรีฯ เห็นว่าจะเป็นการสิ้นเปลือง แต่เมื่อ จะยังมีเจตนาที่ของบรรดาข้าราชการนั้น ๆ ไม่ได้ ก็ได้ขอร้องให้ กระทบโดยประหยัดและเป็นไปด้วยความสมัครใจจริง ๆ ทั้งขอให้ รวมเลี้ยงเลี้ยงในคราวเดียวกัน คณะข้าราชการกระทรวงยุติธรรมจึง ได้จัดให้ม้งานสโมสรและเลี้ยงอาหารค่ำ ในวันที่เสาร์ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๔๘๖ ณ ห้องโถงชั้นสองของตึกกระทรวงยุติธรรม

งานได้เริ่มแต่เวลา ๑๘.๐๐ น. มีข้าราชการมาร่วมชมมณ จำนวน ๑๔๒ คน เมื่อผ่านอาหารค่ำแล้ว ประธานศาลฎีกาได้กล่าว แสดงความยินดียินดีและอำนวยพรแก่ท่านรัฐมนตรีฯ และคณะ ในนาม ของข้าราชการกระทรวงยุติธรรมเป็นใจความว่า การที่ท่านรัฐมนตรีฯ และคณะได้ริบยอมมีที่จากรัฐบาลให้ไปทำงาน ณ ต่างประเทศ คราวนี้ เป็นโอกาสสมควรที่ข้าราชการกระทรวงยุติธรรมจะแสดงความปรารถนา ปรารถนาโดย จักให้ม้งานสโมสรสนับนาคและร่วมรับประทานอาหาร เพื่อเป็นเกียรติยศแก่ท่านและคณะ ก็เพื่อแสดงความสามัคคีพร้อม เพียงกันสนับสนุนด้วยปณิธาน ให้กรณียกิจของท่านรัฐมนตรีฯ สำเร็จ ผลสัมความปรารถนาทุกประการ อันจะได้นำมาปรัยปรังกิจการศาล ยุติธรรมให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น เช่น จัดหาแบบวิธีใหม่มาเปลี่ยน

ระเบียบวิธีพิจารณาที่ใช้ผู้พิพากษาจากคำพยาน ซึ่งเป็นการล่าช้าและ
ไม่ทันสมัย และงานศาลใต้สวนและศาลครอบครัวเพื่อวางโครงการ
ดำเนินงานต่อไปเป็นต้น และได้กล่าวถึงผลงานของท่านรัฐมนตรีใน
การปรับปรุงกิจการศาลยุติธรรม ตลอดจนระเบียบราชการและทั่ว
บุคคลให้ได้รับผลดีกว่าเดิรมากมาย และการส่งเสริมให้ราชการ
ตุลาการมีอำนาจและอิสระมากที่สุดที่จะเป็นไปได้ ด้วยการพิจารณา
แก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบราชการฝ่ายตุลาการในรูปใหม่ เพื่อ
แบ่งแยกอำนาจตุลาการและบริหาร ทั้งได้เสนอเพิ่มเงินเดือนผู้พิพาก-
ษาให้สูงขึ้น เพิ่มจำนวนผู้พิพากษาให้พิจารณาพิพากษาคดีครบ
องค์คณะตามโครงการ ๕ ปี เพื่อให้คดีความได้ชำระเสร็จสิ้นไปโดย
รวดเร็ว เฉพาะในปี ๒๔๘๖ นี้ก็ได้รับอนุมัติให้เพิ่มผู้พิพากษาชั้น
พิเศษ ๘ นาย ชั้นเอก ๔๓ นาย ในข้อ ๆ ไปก็มีหวังได้เพิ่มอีกจน
เต็มโครงการ ฝ่ายทางบริหารกระทรวงก็ได้รับอนุมัติให้เพิ่มตำแหน่ง
อีกหลายตำแหน่ง เช่นตำแหน่งรองปลัดกระทรวงเป็นอาทิ ในตอน
ท้ายได้กล่าวว่า ในสมัยหนึ่งกระทรวงยุติธรรมได้เฟื่องฟูได้มีสโมสร
สันนิบาตและเลี้ยงอาหารในระหว่างข้าราชการประจำ การเลี้ยงครั้ง
นั้น นอกจากจะเป็นเกียรติยศแก่ท่านรัฐมนตรีแล้ว ยังเป็นการรอฟน
ประเพณีเก่า ซึ่งนานนับศตวรรษมาแล้วไม่เคยได้จัดทำมีการสโมสร
สันนิบาตกันเลย ในที่สุดได้จัดส่งด้วยการเชิญชวนคัมภีร์พวแต่ท่าน
รัฐมนตรีและคณะให้เดินทางไปต่างประเทศโดยสวัสดิภาพ และสัม-
ฤทธิ์ผลทุกประการ

ท่านรัฐมนตรีได้กล่าวขอขอบคุณข้าราชการกระทรวง
ยุติธรรมที่จัดทำมีการเลี้ยงอาหารขึ้น และกล่าวว่า ในการเดินทาง

ไปกราบควรวันท่านจะได้พยายามกำจัดสิ่งที่ไปคุกคามได้รู้เห็นเลิกเพิ่นเอา
แต่สิ่งทศมาเปรียบปรุงราชการศาลและกระทรวงยุติธรรมให้เจริญก้าวหน้า
หน้ายิ่งขึ้นตามความสามารถและสติปัญญาของท่าน เรื่องอำนาจ
ตุลาการท่านได้มีความคิดเห็นอย่างจริงใจมาตั้งแต่เมื่ออยู่ทางศาล
แล้ว ว่าเมื่อมีรัฐธรรมนูญแสดงให้เห็นอำนาจตุลาการเป็นอำนาจ
อธิปไตยอำนาจหนึ่ง แต่แทนที่จะได้รับการประคับประคองให้เด่นชัด
ขึ้น กลับรู้สึกว่าอำนาจตุลาการหายไปไหน เพราะแทนที่ฐานะของผู้
พิพากษาจะดีขึ้นตามสมควร แต่กลับถูกเอาไปรวมกับข้าราชการพลเรือน
ธรรมดา ท่านเองไม่ได้มีการรับรู้ที่ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยโดยส่วน
หนึ่ง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นในทางเกียรติหรือเงินเดือน ประการต่อมา
เรื่องของคณะผู้พิพากษา ซึ่งก็ยังไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย
จึงได้พยายามทบทวนทางที่จะให้ได้มาซึ่งจำนวนและฐานะอำนาจอิสระ
ของผู้พิพากษา เฉพาะอย่างยิ่งในคราวแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ.
๒๔๗๕ ก็ได้นำบทบัญญัติว่าด้วยอิสระของผู้พิพากษามารัฐธรรมนูญ
ฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๒ มาบัญญัติไว้ในฉบับแก้ไขครยดวันทกประการ
และเท่าที่ท่านได้มีชีวิตเป็นผู้พิพากษามาเป็นเวลานาน จึงเห็นอยู่ว่า
การพิจารณาคดีของผู้พิพากษาที่ควรจะเป็นเสมือนจรดอัยคำพยานเอง
ชนิดลี้ดถึงตลอดทั้งวันเช่นนั้น นอกจากจะเป็นการเปลืองแรงและเวลา
แล้ว ยังเป็นการล่าช้าไม่ทันสมัย ซึ่งต่างประเทศส่วนมากไม่นิยม
ใช้กันแล้ว ใ้ที่ตลอดใช้เสมือนพิมพ์คำพยานตามคำบอกของผู้
พิพากษาในทางศาล เช่นที่ศาลอาญา ก็ยังไม่ได้ผลและความสะดวก
สมความมุ่งหมาย เมื่อได้มีโอกาสไปดูกิจการศาลต่าง ๆ ตลอดกร
งานทางฝ่ายธุรการของกระทรวงยุติธรรมในต่างประเทศในคราวนี้ จึง

มีจุดมุ่งหมายที่จะไปศึกษาเอาแบบอย่างมาปฏิบัติในศาลไทยและกระทรวงยุติธรรมให้กิจการเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นสืบไป ในที่สุดได้ขอให้คณะของท่านคิดเพื่อความสวัสดีสุขของข้าราชการที่เป็นเจ้าภาพในงานเลี้ยง ณ ที่นั้น

งานสโมสรนิตได้เป็นโอกาสให้ข้าราชการมาร่วมสนทนากันอีกส่วนหนึ่ง และมีบรรยากาศเป็นปกติธรรมดา มีการขับร้องและดนตรีบรรเลงตลอดเวลาจนเลิกงานในเวลา ๒๒.๓๐ น.

ท่านรัฐมนตรีและคณะได้เดินทางโดยเครื่องบินออกจากท่าอากาศยานดอนเมือง เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๙๖ เวลา ๑๗.๒๐ น. และจะไปทำงานในประเทศต่าง ๆ รวม ๑๓ ประเทศด้วยกันในกำหนดเวลาประมาณสามเดือน ตามหัวข้องานดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาระเบียบราชการตุลาการ และการแบ่งแยกระหว่างตุลาการกับฝ่ายบริหาร (Judicial System) ของประเทศต่าง ๆ ให้ทราบถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกับผู้พิพากษาตุลาการด้วย

๒. ศาลคดีสัมพันธ์ทางครอบครัว (Family Court และ Domestic Relations Court)

๓. ศาลคดีเด็กและกิจการของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

๔. วิธีพิจารณาที่จะให้การดำเนินคดีดำเนินไปโดยรวดเร็วเป็นที่รักุมยิ่งขึ้นทั้งทางแพ่งและทางอาญา และการพิจารณาคดีโดยลูกขุน (Jury System)

๕. กิจการของศาลในรูปพิเศษ โดยเฉพาะเช่นศาลจราจร ศาลที่พิจารณาในทอนกลางคืน และศาลพิจารณาคดีเล็กน้อยโดย

รวบรัด (Traffic Court, Night Court, Small Claims Court and Petty Session)

๖. การยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและสังคม-
สงเคราะห์

๗. การสอบสวนทานของศาลไต่สวน (Inquisition) ของ
อังกฤษและอเมริกา

๘. การสร้างศาลยุติธรรม

รัฐมนตรีให้โอวาทแก่ผู้พิพากษา

เนื่องด้วยมีระเบียบที่กระทรวงวางไว้ว่า ผู้พิพากษาในกระทรวง
ยุติธรรมที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวเมืองในครั้งแรก
นั้น กระทรวงจะจัดให้เข้ารับโอวาทจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติ-
ธรรมก่อนที่จะไปรับราชการตามตำแหน่ง และในต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๖
มีผู้พิพากษาในกระทรวงยุติธรรมได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิ-
พากษาศาลหัวเมืองรวม ๑๒ นาย ปลัดกระทรวงยุติธรรมจึงได้นำ
เข้ารับโอวาทจากนายเชมชาติ บุณยรัตพันธุ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศ รักษาราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ยุติธรรม เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๔๙๖ จึงมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. นายสีห์ กลายนสูตร	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสิงห์บุรี
๒. นายวิถิ ปานะบุตร	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดอุทัยธานี
๓. นายฉาย อภัยนง	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดชุมพร
๔. นายพิทย มงคล	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดอุบลราชธานี
๕. นายโสพิทย์ กังคะเกตุ	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดขอนแก่น

- ๖. นายประเสริฐ วราภรณ์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุรินทร์
- ๗. นายพิชาน คโนทัย ผู้พิพากษาศาลจังหวัดตราด
- ๘. นายสุวิทย์ เสถียรภักดิ์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดพัทลุง
- ๙. นายอภัย อภิแพทย์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดพัทลุง
- ๑๐. นายวิญญาณ์ เลขะกุล ผู้พิพากษาศาลจังหวัดหล่มสัก
- ๑๑. นายอรุณ ปุชิตโก ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเพชรบูรณ์
- ๑๒. นายวิฑูร เทพพิทักษ์ ผู้พิพากษาศาลจังหวัดนครราชสีมา

เมื่อปลัดกระทรวงยุติธรรมกล่าวแนะนำผู้พิพากษาเป็นรายตัวแล้ว ท่านรัฐมนตรีได้ให้โอวาทมีความว่า

“มีความยินดีในการที่ได้มีโอกาสพบปะผู้พิพากษาทุกท่านที่จะออกไปรับราชการศาลในหัวเมือง เพื่อจะได้ฝากความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและคำแนะนำในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่การไปรับราชการต่อไป และโดยที่พระนิติธารณพิเศษ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมไปราชการ ณ ต่างประเทศ จึงขอให้โอวาทแก่ผู้พิพากษาที่มาชุมนุมพร้อมกันในนามของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ผู้พิพากษาทั้งหลายควรจะมี ความยินดีและภูมิใจ ในการที่ได้มีโอกาสดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาซึ่งทำหน้าที่ในทางตุลาการ อันถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกชั้นของชนชั้นชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรโดยตรงยิ่งกว่าข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ ผู้พิพากษาย่อมเป็นที่พึ่งของราษฎรและเป็นคนสุดท้ายที่จะให้ความยุติธรรมแก่เขา ประเทศชาติทั้งหลายจะเจริญรุ่งเรืองมีระเบียบแบบแผนดี ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขเพียงไรหรือไม่ จะดูได้จากศาลยุติธรรม เมื่อศาลมีผู้พิพากษาที่

ทรงคุณวุฒิ ก็ย่อมจะทำให้บ้านเมืองเจริญอยู่เย็นเป็นสุข ศาลจึงเป็น
ของกษัตริย์บ้านเมือง ถ้าผู้พิพากษาวางทิวเป็นทศเคารพนบถของ
ราษฎรแล้ว แม้ผู้พิพากษานั้นจะพิพากษาคดีสิ้นคดีเป็นผลให้ฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งแพ้เขาก็จะไม่ข้องใจหรือโทษศาล ฉะนั้นจึงขอให้ผู้พิพาก-
ษาวางตนให้เป็นทิวชั้นสุดท้ายของราษฎร และทำตนให้ราษฎร
เคารพนับถือจริง ๆ ด้วย

ผู้พิพากษาที่ออกไปรับราชการศาลในหัวเมืองนั้น มีความเคັน
มีเกียรติสูง ราษฎรมองด้วยความเคารพและเล็งผลเลิศ ซึ่งข้าราชการ
ฝ่ายอื่น ๆ จะมีได้รับการปฏิบัติในเรื่องเช่นนี้เท่าเทียมผู้พิพาก-
ษา การเกี่ยวข้อคดีต่อราชการกับฝ่ายอื่นนั้น มีระเบียบปฏิบัติวาง
ไว้แล้ว แต่การคดีต่อข้าราชการย่อมอยู่ที่ผู้พิพากษานั้น ๆ จะต้อง
ทำตัวให้เหมาะสมเป็นทศเคารพนบถของเขา เมื่อผู้พิพากษาคคนใด
ปฏิบัติตัวได้ดังนั้นก็ย่อมจะมีแต่ความสบายอกสบายใจ แต่ที่ทำได้
เพียงใดนั้น อยู่ที่การปฏิบัติของผู้พิพากษานั้น ๆ แต่ละคนไปว่าจะทำ
อย่างไรจึงจะให้เป็นการเหมาะสม

สำหรับเรื่องเงินเดือนของผู้พิพากษานั้น เมื่อเทียบกับข้าราชการ
ฝ่ายอื่น ๆ แล้ว ผู้พิพากษาทั้งหลายจะอยู่ในฐานะที่ไม่สู้สบายใจ
นัก แต่ขณะนั้นกระทรวงก็กำลังดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ฐานะของผู้
พิพากษาสูงยิ่งขึ้น โดยแก้กฎหมายให้ผู้พิพากษาได้รับเงินเดือนสูง
กว่าที่เป็นอยู่ จะได้ผลเพียงใดนั้น จะต้องคิดในชั้นสุดท้ายต่อไป แต่
ใครจะขอกล่าวถึงความจริงข้อหนึ่งว่า ราษฎรผู้สุจริตมิได้มองผู้พิ-
พากษาในแง่เงินเดือน เขาย่อมจะทราบว่าผู้พิพากษานั้นมิได้เป็นได้
ง่าย ๆ จะต้องอาศัยด้วยคุณสมบัตินหลายประการ เช่น มีความรู้ดี มี
คุณวุฒิสูง มีความเคັนในเรื่องข้อเสียดและความประพฤติ มิใช่

คนที่มั่งเงินก็เป็นผู้พิพากษาได้ ฉะนั้นการที่จะเอาเงินก้อนอย่างเดียว
เข้ามาเปรียบเทียบกับผู้พิพากษานั้น ย่อมเป็นการผิดหลักความจริง
ราษฎรทั้งหลายย่อมจะไม่มี ความพอใจที่จะเลือกเอาเศรษฐีมาเป็นผู้พิ
พากษาคัดข้อพิพาทของเขา เพราะเขาจะไม่มี ความเชื่อถือ ไม่เคารพ
จะให้กระทำดังนี้ ดังนี้ จึงเห็นได้ว่า การเงินมิใช่เป็นเครื่องชั่ง
คุณธรรมของผู้พิพากษา หากจะเป็นความจริงก็แต่เพียงว่า เงินและ
รายได้เป็นเครื่องช่วยประคับประคองชีวิตบ้างเท่านั้น

ผู้พิพากษามีอำนาจในทางตุลาการซึ่งเป็นอธิปไตยอันหนึ่ง แต่
ผู้พิพากษาก็จะต้องประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยตามที่กฎหมายกำ
หนดไว้ จึงจะมีอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้นที่แยก
ออกเป็นเด็ดขาด ฉะนั้นในการร่วมมือทางราชการศาลกับหน่วย
ราชการฝ่ายอื่น ผู้พิพากษาจึงย่อมกระทำได้นอกจากนั้น นโยบาย
ต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้แถลงออกไปในอันที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมและ
ความสุจริตแก่ประชาชนราษฎรแล้ว ก็เป็นเรื่องที่ผู้พิพากษาควร
จะเอาใจใส่และติดตาม เราจะถือว่า เราเป็นศาลมีอำนาจอิสระแล้ว ไม่
จำต้องร่วมมือร่วมนโยบายกับรัฐบาลนั้น ไม่ถูก เพราะตามพจนานุกรม
แล้วศาลกับรัฐบาลย่อมมีนโยบายเดียวกันเสมอ เพราะศาลจะดำเนิน
การพิจารณาพิพากษาคดีก็ก็ตาม ศาลก็ต้องอาศัยด้วยกฎหมายทั้ง
สิ้น กับบรรดากฎหมายทั้งหลายจะตราออกมาบังคับใช้แก่ราษฎรได้
ตามธรรมดาที่ต้องมีรัฐบาลเป็นผู้เสนอสู่สภาผู้แทนราษฎร (ซึ่งปกติ
ย่อมมีเสียงของรัฐบาลสนับสนุนอยู่เป็นส่วนใหญ่) สภาผู้แทนราษฎร
ลงมติให้ใช้ได้ จึงจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิ
ไธยประกาศใช้เป็นกฎหมาย และศาลเป็นผู้ใช้กฎหมายนั้น ๆ ในพระ-

ปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การตรา
กฎหมายฉบับหนึ่ง ๆ เริ่มแต่ผู้เสนอคือรัฐบาล ผู้อนุมัติคือสภาผู้
แทนราษฎร และผู้ใช้คือศาล ล้วนแต่รัฐบาลโยบายเกี่ยวกันนั่นเอง
ไม่ได้แยกกันเลย ในส่วนศาลผู้ใช้กฎหมายก็คือผู้ใช้ดุลพินิจ
พิจารณาโยบายของรัฐบาลที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายนั้น ฉะนั้นศาล
กับรัฐบาลก็ควรมีทางที่จะร่วมมือกัน ทั้งผู้พิพากษาที่อาจรับฟังโย-
บายของรัฐบาลที่มีการแถลงเข้ามาในคดีได้ แต่การที่จะใช้โยบาย
ของรัฐบาลช่วยกับคดี ก็ควรพิจารณาว่าจะใช้ภายในขอบเขตเพียง
ใดเพื่อให้ได้ความยุติธรรมตามด้วยกฎหมายนั้น ๆ ซึ่งย่อมอยู่ที่การ
ใช้ดุลพินิจเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยเฉพาะนั้น การร่วมมือกับรัฐบาลเป็น
ประโยชน์แก่ส่วนรวมของประเทศชาติ ฉะนั้นการใช้ดุลพินิจของผู้
พิพากษาในอันที่จะร่วมมือตามโยบายของรัฐบาลตามสมควร จึง
ย่อมจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมของประเทศชาติเช่นเดียวกันด้วย”

ในที่สุด ท่านรัฐมนตรีได้อำนวยพรแก่ผู้พิพากษาที่มาร่วมรับ
โอวาทโดยทั่วกัน

เมื่อท่านรัฐมนตรีกล่าวจบและออกจากที่ประชุมไปแล้ว ปลัด-
กระทรวงยุติธรรมก็ได้ถือโอกาสสนทนากับผู้พิพากษาที่มาร่วมประชุม
อย่างกันเองถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับความประพฤติและพฤติการณ์ ส่วน
ตัวของผู้พิพากษา โดยยกตัวอย่างต่าง ๆ ที่ได้ประสบเมื่อครั้งรับ
ราชการอยู่ในหัวเมืองมากล่าวหลายเรื่อง เช่น เรื่องการวางตัวใน
สังคมข้าราชการที่ราชการอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ การรักษาความ
สามัคคีระหว่างหมู่คณะข้าราชการศาลและบุคคลในครอบครัว ตลอดจน

จนข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ กับทั้งพ่อค้าและประชาชนด้วย เพื่อเป็น
 อุทาหรณ์ในการที่ผู้พิพากษาจะพึงปฏิบัติตัวให้เหมาะสมเป็นที่รักและ
 เคารพของราษฎรต่อไป.

เลือกกรรมการตุลาการ

กรรมการตุลาการซึ่งได้รับเลือกตามความในพระราชบัญญัติ
 ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พุทธศักราช ๒๔๘๕ มาตรา ๓๗
 อนุมาตรา ๔ และอนุมาตรา ๕ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๘๔ ได้
 ครบกำหนดอายุในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๘๖ กระทรวงยุติธรรม
 จึงได้จัดให้ข้าราชการตุลาการสามัญเลือกข้าราชการเขี้ยบ้านาญสัง-
 กัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเคยรับราชการเป็นผู้พิพากษา เป็นกรรมการ
 ตุลาการจำนวน ๓ นายตามมาตรา ๓๗ อนุมาตรา ๕ ขึ้นใหม่สืบไป
 ปรากฏผลการเลือกได้แก่ผู้มีรายนามตามลำดับต่อไปนี้ คือ

๑. หลวงเมธีนฤปกร
๒. พระยาภักทรนาวิกธรรมจารูญ
๓. พระยาอรรถกถาภิรัตติ

ส่วนกรรมการตุลาการอีก ๑ นายตามมาตรา ๓๗ อนุมาตรา
 ๔ ซึ่งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้เลือกจากข้าราชการ
 ตุลาการสามัญชั้นพิเศษนั้น หลวงจารูญเนติศาสตร์ ข้าราชการตุลา-
 การสามัญชั้นพิเศษ ได้รับเลือกเป็นกรรมการตามอนุมาตรา ๕

พระรูปเสด็จในกรมหลวงราชบุรี ฯ

พระคุณพากย์สุวัฒน์ ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้คำริเห็นว่า

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (พระองค์เจ้าวิพัฒนศักดิ์) ทรงเป็นบุพพajarยที่ทรงคุณวิทยาอย่างคึกคักในสาขาวิชานิติศาสตร์ และทรงปรับปรุงการศาลยุติธรรมให้มีรากฐานอันมั่นคง ฉะนั้น เพื่อเป็นเครื่องรำลึกถึงพระเกียรติคุณและพระคุณในเสด็จในกรมพระองค์นั้น และเป็นอนุสรณ์กระตุ้นเตือนให้ข้าราชการศาลยุติธรรมได้มีจิตมุ่งมั่นในอันที่จะประกอบกิจการที่ราชการให้เจริญก้าวหน้าตามอย่างพระองค์ท่าน จึงได้จัดส่งพระรูปไปให้ศาลประทับไว้ ณ ที่อันสมควรทุกศาล.

อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมถึงแก่กรรม

ได้ทราบด้วยความเศร้าสลดใจว่า พระยานลราชสุวัจน์ (ทองดี นลราชสุวัจน์) ข้าราชการบำนาญสังกัดกระทรวงยุติธรรม ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๖ ด้วยโรคความดันโลหิตสูง

ในระหว่างรัชการ พระยานลราชสุวัจน์เคยดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลคดีต่างประเทศ อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลปราจีน ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์กรุงเทพ ผู้พิพากษาศาลฎีกา และเมื่อลาออกจากราชการเพื่อรับพระราชทานบำนาญแล้ว ต่อมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๔๙)

นอกจากราชการประจำ พระยานลราชสุวัจน์ ยังได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ปฏิบัติงานสำคัญ ๆ ของชาติเป็นพิเศษ อาทิเช่น เป็นประธานกรรมการตามพระราชบัญญัติจัดการป้องกันรักษาวัชระมณู พ.ศ. ๒๕๑๖ ประธานกรรมาธิการพิจารณาอรรถคดีตามพระราช-

บัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖ และประธานกรรมการพิจารณาเรื่อง
การซื้อขายที่ดินบางรายของพระคลังข้างที่ - และเมื่อออกจากราชการ
รับพระราชทานบำนาญ ก็ยังได้ช่วยราชการในหน้าที่ที่สำคัญ เช่น
เป็นกรรมการตุลาการ กรรมการเนติบัญญัติยสภา กรรมการเรื่อง
ราวรัชชกษัตริย์และเป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น นับว่าเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิ
และเกียรติประวัติอันดีงาม ซึ่งเป็นที่อาลัยและเสียดายในเมื่อท่านได้
ล่วงลับไป.

ปาฐกถา

กระทรวงยุติธรรมได้จัดให้นายสัญญา ชรรมศักดิ์ ข้าหลวง
ยุติธรรมภาค ๔ บรรยายเรื่องการทำงานในสหรัฐอเมริกา ณ ห้อง
พิจารณาบัลลังก์ ๒๔ ศาลอาญา เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๔๙๕
และท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้กรุณากล่าวเปิดและสรุป
การบรรยาย

ในการนี้ กระทรวงยุติธรรมได้เชิญข้าราชการกระทรวงอื่น ๆ
มาฟังการบรรยาย และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าฟังด้วย ซึ่งมีผู้มา
ฟังอย่างคับคั่ง การบรรยายได้เป็นที่สนใจ ทั้งเป็นการให้ความรู้เป็น
ประโยชน์ในทางวิชาการเป็นอย่างมาก และเจ้าหน้าที่แผนกนิคยสาร
ได้เก็บความจากคำบรรยายเรียบเรียงลงในหนังสือนิคยสารเล่มนี้ด้วย
แล้ว

นายสัญญา ชรรมศักดิ์ ได้รับเชิญจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาตาม
โครงการแลกเปลี่ยนบุคคล (Exchange of Persons Program-
Leader-Specialist grant) ให้ไปศึกษาศาลยุติธรรมในสหรัฐ-

อเมริกาที่กำหนด ๔ เดือน และเมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแล้ว ก็
 เดินทางโดยเครื่องบินไปยังสหรัฐอเมริกาในวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๕
 และกลับมากเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๕.

พิธีเปิดที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดยะลาและ
 ศาลจังหวัดน่านบุรี

เนื่องจากการสร้างตึกที่ทำการใหม่ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ศาลจังหวัดยะลา และศาลจังหวัดน่านบุรี ตามงบประมาณที่ได้รับ
 อนุมัติใน พ.ศ. ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๕ ได้แล้วเสร็จ ท่านรัฐมนตรีว่า
 การกระทรวงยุติธรรมจึงได้ไปประกอบพิธีเปิดที่ทำการใหม่ของศาลทั้ง
 ๓ แห่ง ตามกำหนดการดังนี้

วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ น. กระทำพิธีเปิด
 ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี และถวายอาหารบิณฑบาตแก่พระสงฆ์ ๕
 รูปที่เจริญพระพุทธมนต์ เวลา ๑๕.๐๐ น. ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี
 จัดให้มีการเลี้ยงอาหารค่ำ และการละเล่นฉลอง

วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๕.๐๐ น. กระทำพิธีเปิด
 ศาลจังหวัดยะลา แล้วถวายทักษิณไทยธรรมแก่พระสงฆ์ ๕ รูปที่
 เจริญพระพุทธมนต์ และมีการเลี้ยงอาหารค่ำเวลา ๑๘.๓๐ น. พระม
 ภัยมีมหารสผลของถ้วย

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ น. เริ่มพิธีเปิด
 ศาลจังหวัดน่านบุรี โดยพระสงฆ์ ๕ รูปเจริญพระพุทธมนต์ และเม
 ถวายอาหารบิณฑบาตแล้ว เวลา ๑๒.๐๐ น. กระทำพิธีเปิดแพ
 รคลุมป้ายชื่อศาล แล้วเลี้ยงอาหารกลางวันแก่แขกที่มาในพิธี ก่อน

ค่าเวลา ๑๕.๐๐ น. มีการเลี้ยงอาหารแก่แขกที่ไว้รับเชิญ และการแสดงมหรสพเป็นการฉลอง.

อบรมหลักวิชาการเรื่องการประมาณรายได้ของประชาชาติ

คณะรัฐมนตรีได้ชนมิตตามที่สภาเศรษฐกิจแห่งชาติเสนอขอให้กระทรวงทบวงกรมต่างๆ ให้ความร่วมมือและส่งเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานสถิติในหน่วยต่าง ๆ ไปรับการอบรมความรู้ในหลักวิชาการเรื่องการประมาณรายได้ของประชาชาติ (National Income) และสำนักงานสถิติกลาง สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้เปิดการอบรม ณ ที่กเคมี ฟูฟาดงกรรณมหาวิทยาลัย ในวันที่ ๑๖, ๑๗, ๒๓ และ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ รวม ๔ ครั้ง ๆ ละ ๒ ชั่วโมง กระทรวงยุติธรรม ได้ส่งเจ้าหน้าที่ทางสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง รวม ๕ คนไปรับการอบรมนี้ด้วย.

กรมตำรวจขอความร่วมมือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ในการทำการบันทึกแผนประทุษกรรมและทำประวัติพิมพ์ลายนิ้วมือเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางได้ให้ความร่วมมือแก่กรมตำรวจในราชการของแผนกบันทึกแผนประทุษกรรม และแผนกตรวจสอบพิมพ์ลายนิ้วมือ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง คือ :-

๑. อำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่แผนกบันทึกแผนประทุษกรรม ในการไปทำการสืบและสอบสวนเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ

โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาในวิธีการหรือแผนประเพณีกรรมของ
เด็กและเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการสืบและสอบสวนผู้กระทำผิดข้อ
ไปในภายหน้า

๒. ให้ความร่วมมือกิจการเกี่ยวกับพิมพ์ลายนิ้วมือของเด็ก
และเยาวชนในสถานพินิจ คือเมื่อรับตัวเด็กและเยาวชนที่ตองหาว่า
กระทำความผิด ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือและจดคำทนิรูปพรรณเด็กและ
เยาวชนตามแบบที่ตองการ รวมทั้งถ่ายรูปไว้ (ถ้ามี) และเมื่อเด็ก
และเยาวชนต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิด ก็จงแจ้งคำพิพากษา
เพิ่มเติมลงในแบบพิมพ์ลายนิ้วมือนั้นแล้วส่งให้แก่แผนกตรวจ
สอบพิมพ์ลายนิ้วมือของกรมตำรวจในเมื่อเด็กและเยาวชนปลดปล่อย
พ้นการผิดชอบ หรือหลบหนี หรือถึงแก่กรรม โดยมีความมุ่งหมาย
ที่จะรวบรวมประวัติและความเป็นมาของเด็กและเยาวชน เพื่อประ-
โยชน์แก่การสืบสวนปราบปรามผู้กระทำผิดข้อไปในภายหน้า.

สภาวัฒนธรรมแห่งชาติขอความร่วมมือศาลคดีเด็กและเยาวชน
กลางจัดให้นักศึกษาสังคมสงเคราะห์ที่ดูงานและฝึกงาน

สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ขอ
ความร่วมมือให้นักศึกษาสังคมสงเคราะห์ที่ดูงานและฝึกงานในศาลคดี
เด็กและเยาวชนกลาง ตามหลักสูตรของสถานศึกษาสังคมสงเคราะห์
ภายใต้การควบคุมแนะนำของอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ตั้ง
แต่วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๔๙๖ ถึง ๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๖
ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางได้ให้ความร่วมมือตามคำขอรับเพื่อ
ประโยชน์แก่ราชการของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติทั้งนี้เรียบร้อยแล้ว.

การสงเคราะห์โดย บ. ส.

นับแต่องค์การยติธรรมสงเคราะห์ (บ.ส.) เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๕๓ จนถึงสิ้นปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้ทำการสงเคราะห์การฌาปนกิจตามวัตถุประสงค์ รวม ๒๕ ราย ซึ่งคณะกรรมการอำนวยการ บ. ส. ได้พิจารณาขอเงินช่วยการฌาปนกิจให้แก่เจ้าภาพที่จัดการฌาปนกิจศพสมาชิกที่ถึงแก่กรรมรายเงินไปเป็นการเรียบร้อยแล้ว คือ :-

พ.ศ. ๒๔๕๓

๑. พระปรีชาวิจิตรชัย ผู้พิพากษาศาลฎีกา ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๔๕๓ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๓๐๑ บาท แก่นางภักดิ์ ปรีชาวิจิตรชัย ภริยา รับไปแต่วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๔๕๓

๒. นายประสาร ศรีบุรธรรม เสมียนศาลจังหวัดชัยภูมิ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๓ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๓๖๗.๕๐ บาท แก่นางสมบุญ ศรีบุรธรรม ภริยา รับไปแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๔๕๓

๓. นายขี้ยะ รัตนผล เสมียนศาลแพ่ง ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๔๕๓ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๔๑๕.๗๕ บาท แก่นางพยอม รัตนผล ภริยา รับไปแต่วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๕๓

พ.ศ. ๒๔๕๔

๑. นายพร สารสิทธิ์ประกาศ (เดิมรับราชการตำแหน่งผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์) ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๔๕๔ องค์

การมอขเงินจำนวน ๕๔๑๕ บาท แก่นางผลของ สารสิทธิ์ประกาศ
ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๔๙๔

๒. นายเกษม เสรีกุล จำศาลจังหวัดพังงา ถึงแก่กรรมเมื่อ
วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๔๙๔ ของการมอขเงินจำนวน ๕๕๐๐.๕๐
บาท แก่นางอมรวดี เสรีกุล ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๙๔

๓. นายกาญจน์ ชนะสุข เสมียนศาลจังหวัดสุรินทร์ ถึงแก่
กรรมเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๙๔ ของการมอขเงินจำนวน
๕๔๙๕.๗๕ บาท แก่นางเป็รของ ชนะสุข ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๒๘
มิถุนายน ๒๔๙๔

๔. นายยศ วรรณกุล ล่ามศาลจังหวัดแพร่ ถึงแก่กรรมเมื่อ
วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๔๙๔ ของการมอขเงินจำนวน ๕๕๐๐.๕๐
บาท แก่นางจำปี วรรณกุล ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๔๙๔

๕. นายเจริญ วงษ์ท่วน เสมียนศาลจังหวัดนครสวรรค์ ถึง
แก่กรรมเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๔๙๔ ของการมอขเงินจำนวน
๕๕๐๐.๕๐ บาท แก่นางขันทษา วงษ์ท่วน ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๕
สิงหาคม ๒๔๙๔

๖. นายอำพล ขุณฺธิน เสมียนศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ถึง
แก่กรรมเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๔๙๔ ของการมอขเงินจำนวน
๕๔๙๕.๗๕ บาท แก่นายกลั่น ขุณฺธิน บิดา และ นางเชย ขุณฺธิน
มารดา รัยไปแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๙๔

๗. นายฟ้อ เต็งนชัย เสมียนศาลจังหวัดชัยนาท ถึงแก่
กรรมเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๔๙๔ ของการมอขเงินจำนวน

๕๔๕๕.๗๕ บาท แก่นางทองเจือ เต็งน้อย ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๕๔

๘. นายโกวิท สามี ล่ามศาลจังหวัดภูเก็ต ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๔๕๔ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๕๔๘ บาท แก่นางเพ็ญ สามี ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๕๔

๙. นายวงศ์ เขียวครุฑ ช่างเขียนที่ กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๔๕๔ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๕๔๓.๒๕ บาท แก่นางล้วน เขียวครุฑ ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๔๕๔

๑๐. นายกิจ ดอกไม้กุด ภารโรงศาลจังหวัดพิษณุโลก ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๔๕๔ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๖๑๙.๒๕ บาท แก่นางหยง ดอกไม้กุด ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

พ. ศ. ๒๔๕๕

๑. นายสิน ศรีเพ็ง (เดิมรับราชการตำแหน่งเสมียนศาลจังหวัดกระบี่) ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๔๕๕ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๖๑๔.๕๐ บาท แก่นางเคลือบ ศรีเพ็ง ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

๒. นายนำ ชูแวน เสมียนศาลจังหวัดปัตตานี ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๕๕ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๖๐๙.๗๕ บาท แก่นางหริ่ม ชูแวน ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕

๓. หม่อมเจ้าวชิรภาค เกษมสันต์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ สิ้นชีพตักษัยเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕ องค์การมอบเงิน

จำนวน ๕๖๐๕ บาท แก่หม่อมเล็ก เกษมสันต์ ซายา รัยไปแต่วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๔๙๕

๔. นายประสิทธิ์ สงขกุล ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพิจิตร ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๔๙๕ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๖๐๐.๒๕ บาท แก่นางผ่อง สงขกุล ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๔๙๕

๕. นายวิจิตร อัครวิจิตร ไกรฤกษ์ ผู้พิพากษาศาลอาญา ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๔๙๕ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๕๕๕.๕๐ บาท แก่นางสะอาด พ. ไกรฤกษ์ ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๔๙๕

๖. นายวิฑูรย์ ชาวสำออง จำศาลจังหวัดอุดรธานี ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๔๙๕ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๕๙๐.๗๕ บาท แก่นางเฮง ชาวสำออง มารดา รัยไปแต่วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๔๙๖

๗. นายจิตร สอนสมยุค ภารโรงศาลอาญา ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๔๙๕ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๗๔๒.๗๕ บาท แก่นางเชอ สอนสมยุค ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๙๕

๘. นายจ่านงค์ โพชนิกร นักกรรศาลจังหวัดสระบุรี ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๕ องค์การมอบเงินจำนวน ๕๗๓๘ บาท แก่นายประสาร อภัยกุล ญาติ รัยไปแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๙๕

๙. นายพิมพ์ ชาติท่าเต เสมียนศาลจังหวัดอุดรธานี ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๙๕ องค์การมอบเงินจำนวน

๕๗๓๓.๒๕ บาท แก่นางคำมิว ชาติท่าเต ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๔
กรกฎาคม ๒๔๙๕

๑๐. นายทวี รัตนวราหะ เสมียนศาลจังหวัดอุทัยธานี ถึงแก่
กรรมเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๔๙๕ องค์การมอบเงินจำนวน
๕๗๗๑.๒๕ บาท แก่นางเชอ รัตนวราหะ มารดา และ นางฉันทนา
รัตนวราหะ ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๙๕

๑๑. นายไมตรี เสรีกุล เสมียนศาลจังหวัดพังงา ถึงแก่
กรรมเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๔๙๕ องค์การมอบเงินจำนวน
๖๑๒๗.๕๐ บาท แก่นางอมรวที เสรีกุล มารดา รัยไปแต่วันที่ ๑๕
พฤศจิกายน ๒๔๙๕

๑๒. นายรอก อินทสอน (เดิมรับราชการตำแหน่งเสมียน
ศาลจังหวัดพิษณุโลก) ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๙๕
องค์การมอบเงินจำนวน ๖๑๖๕.๕๐ บาท แก่นางเทวัญ อินทสอน
ภริยา รัยไปแต่วันที่ ๖ มกราคม ๒๔๙๖

อนึ่ง ใน พ.ศ. ๒๔๙๔ นั้น มีสมาชิก บ.ส. ถึงแก่กรรม ๑๑
คน แก่สมาชิก ๑ คน คือนายเกียรติ สิริเกียรติ ผู้พิพากษาศาล
จังหวัดลพบุรี ซึ่งรับราชการอยู่ในวันเริ่มใช้ช้อบังคับ บ.ส. สมควร
เป็นสมาชิกภายหลัง ๙๐ วัน และถึงแก่กรรมภายในเวลา ๑๘๐ วัน
นับแต่วันยื่นใบสมัคร จึงไม่มีการจ่ายเงินช่วยการฌาปนกิจ องค์-
การคงจ่ายแต่เพียง ๑๐ รายเท่านั้น.

ผลการจับสลากออมสินพิเศษงวดที่ ๒ ให้แก่สมาชิก บ.ส.

ในการที่องค์การยุติธรรมสงเคราะห์แบ่งเงินคอกเบี้ยของเงินทุน

สงเคราะห์เพื่อชื้อสลากออมสินพิเศษงวดที่ ๒ เดือนละ ๖ ฉบับและ
ทำการจับสลากให้แก่สมาชิกนั้น ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๔๙๖ เป็น
ต้นมาได้มีสมาชิก ย.ส. คนหนึ่งซึ่งไม่ประสงค์จะให้ชื้อออกนามสระเงิน
ชื้อสลากออมสินนี้เป็นประจำเดือน ๆ ละ ๔ ฉบับสมทบให้องค์การ
จับสลากให้แก่สมาชิกด้วย รวมเป็นสลากเดือนละ ๑๐ ฉบับ องค์-
การขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของท่านผู้บริจาคทั้งนี้ด้วย

ตามผลการจับสลากประจำเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๕ (ต่อจาก
ที่ได้นำลงในนิตยสารแล้ว) ถึงพฤษภาคม ๒๔๙๖ ที่ธนาคารออม-
สินได้จ่ายสลากให้แล้ว ปรากฏว่าสมาชิกทั้งต่อไปนี้เป็นผู้ได้สลาก
เป็นกรรมสิทธิ์คนละ ๑ ฉบับ คือ

ประจำเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๕

นายเลียง ไชยกาล (อธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม)
สมาชิกเลขที่ ๑๐๑๒

นายสรรค์ สุชาตวุฒิ (ศาลอาญา) สมาชิกเลขที่ ๖๙๔

นายเล็ก มະนุญพร (ศาลจังหวัดอ่างทอง) สมาชิกเลขที่ ๕๒๘

นายมานพ กฤษณมิตร (ศาลจังหวัดนครสวรรค์) สมาชิก
เลขที่ ๙๘๕

นายเฝ้า สุวัคพานิช (ศาลจังหวัดชัยภูมิ) สมาชิกเลขที่ ๓๓๑

นายไข ชนระศึก (ศาลจังหวัดกาฬสินธุ์) สมาชิกเลขที่ ๖๑๐

ได้รับสลากหมายเลข ๔๒๒๘๘๙๘ ถึง ๔๒๒๘๙๐๓ ตามลำดับ

ประจำเดือนธันวาคม ๒๔๙๕

นายเจริญ น้อยพันธ์ (ศาลจังหวัดเชียงราย) สมาชิกเลขที่

นายประสิทธิ์ วุฒิวิทย์ (ศาลจังหวัดสิงห์บุรี) สมาชิกเลขที่ ๕๒๓

หัตถวงวุฒินัยเนติศาสตร์ (ศาลอุทธรณ์) สมาชิกเลขที่ ๑๓๐

นายประมุข ศรีรักษาพิชัย (ศาลจังหวัดตะกั่วป่า) สมาชิกเลขที่ ๑๕๐๐

นายผล ปัญญะวิชัย (ศาลจังหวัดเชียงใหม่) สมาชิกเลขที่ ๑๐๗๖

นายทอง กิ่งวาจิณ (ศาลจังหวัดนครราชสีมา) สมาชิกเลขที่ ๔๑๖

ได้รับสลากหมายเลข ๔๒๖๔๓๘๕ ถึง ๔๒๖๔๓๘๔ ตามลำดับ

ประจำเดือนมกราคม ๒๕๕๖

นายอนันต์ เอ็มโฮชู (ศาลจังหวัดสมุทรสาคร) สมาชิกเลขที่ ๑๑๘๖

นายบำรุง คิยพันธ์ (ศาลจังหวัดบุรีรัมย์) สมาชิกเลขที่ ๑๓

นายไสว บัวเผื่อน (กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม) สมาชิกเลขที่ ๒๕

นายก้าน สุทัศน์ ฌอชญา (ศาลจังหวัดนครราชสีมา) สมาชิกเลขที่ ๘๗๓

นายประสิทธิ์ มฤคทัต (กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม) สมาชิกเลขที่ ๔๗

นายเจริญ โภคทรัพย์ (ศาลจังหวัดมัญบุรี) สมาชิกเลขที่ ๒๕๕

นายแก้ว แก้วมา (กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม) สมาชิกเลขที่ ๑๒๕๒

นายแสวง ลักพลี (ศาลจังหวัดยะโสธร) สมาชิกเลขที่ ๑๐๓๘
 นายถนุก ลิลาภูล (ศาลจังหวัดลำปาง) สมาชิกเลขที่ ๕๑๒
 นายภักดี อุตทภาชน์ (กองบังคับคดีล้มละลาย สำนักงานปลัด
 กระทรวงยุติธรรม) สมาชิกเลขที่ ๗๔

ได้รับสลากหมายเลข ๔๓๓๔๐๐๖ ถึง ๔๓๓๔๐๑๑ และ
 หมายเลข ๔๓๘๓๓๕๒ ถึง ๔๓๘๓๓๕๕ ตามลำดับ

ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

นายโกวิท ธีระวัฒน์ (ศาลจังหวัดชุมพร) สมาชิกเลขที่ ๕๒๖
 นายเลิศ รัตนธำ (ศาลจังหวัดชัยนาท) สมาชิกเลขที่ ๕๐๖
 นายชวน พูนคำ (ศาลจังหวัดอ่างทอง) สมาชิกเลขที่ ๕๖๔
 นายฉัตร กงจักร (ศาลจังหวัดสุรินทร์) สมาชิกเลขที่ ๖๖๑
 นายจรูญ ชูเนนาค (กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติ-
 ธรรม) สมาชิกเลขที่ ๒๒

นายกำจร ชัยมานันท์ (ศาลจังหวัดเลย) สมาชิกเลขที่ ๖๕๑
 นายห้วง สิตไทย (ศาลจังหวัดกาญจนบุรี) สมาชิกเลขที่ ๓๖๗
 นายศรี นิยมภา (กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม)
 สมาชิกเลขที่ ๔๓

นายเล็ก ชื่นอ้อม (ศาลฎีกา) สมาชิกเลขที่ ๕๘

นายเก็ก ราษฎร์สุข (ศาลจังหวัดนครราชสีมา) สมาชิกเลขที่
 ๕๖๕

ได้รับสลากหมายเลข ๔๔๑๑๓๗๑ ถึง ๔๔๑๑๓๘๐ ตาม
 ลำดับ

ประจำเดือนมีนาคม ๒๔๙๖

- นายเขื่อน สมโกชน์ (ศาลจังหวัดหล่มสัก) สมาชิกเลขที่ ๔๗๑
 นายสุวรรณ เวียงเก่า (ศาลจังหวัดแพร่) สมาชิกเลขที่ ๗๕๙
 นายทัศน ศศิธร (ศาลจังหวัดยะลา) สมาชิกเลขที่ ๘๘๔
 นายพร ไมโรยรส (ศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอน) สมาชิกเลขที่ ๗๐๖
 นายวิศิษฎ์ สวัสดิพิพงษ์ (ศาลจังหวัดลำพูน) สมาชิกเลขที่ ๗๒๑
 นายใหญ่ ศาลยาชีวิติน (ศาลจังหวัดเชียงใหม่) สมาชิกเลขที่ ๒๕๒
 นายเกลี้ยว ยิ้มเมือง (ศาลอาญา) สมาชิกเลขที่ ๑๒๙๓
 นายถวิล ทรงสิทธิ์ (ศาลจังหวัดลำพูน) สมาชิกเลขที่ ๗๒๖
 นายบัญญัติ โนนศรีชัย (ศาลจังหวัดกำแพงเพชร) สมาชิกเลขที่

๑๓๑๘

- นายช้อง มหิสนันท์ (ศาลจังหวัดหนองคาย) สมาชิกเลขที่ ๑๐๖๙
 ใ้กรับสลากหมายเลข ๔๔๘๔๖๗๕ ถึง ๔๔๘๔๖๘๔ ตามลำดับ

ประจำเดือนเมษายน ๒๔๙๖

- พระนาถปรีชา (ข้าราชการนครราชสีมา) สมาชิกเลขที่ ๑๐๑๐
 นายประชา เพ็ญประภักดิ์ (ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง)
 สมาชิกเลขที่ ๑๓๘๐
 นายสงวน สิทธิไชย (ศาลจังหวัดสมุทรสาคร) สมาชิกเลขที่
 ๘๔๔

- นายสงวน สุจริตจันทร์ (ศาลจังหวัดสุโขทัย) สมาชิกเลขที่ ๗๖๒
 นายไย แก่นจันทร์ (ศาลจังหวัดพิษณุโลก) สมาชิกเลขที่ ๗๖๖
 นายพยงค์ ผลานุสนธิ์ (ศาลแพ่ง) สมาชิกเลขที่ ๑๗๗

นายฮาโฌย หักดัก (ศาลจังหวัดลำพูน) สมาชิกเลขที่ ๗๒๓
 นายพนั สุกกี (ศาลจังหวัดนครราชสีมา) สมาชิกเลขที่ ๑๖๐
 นายประภาศ ศิริประภา (ศาลจังหวัดเชียงใหม่) สมาชิกเลขที่

๑๓๔๖

นายอุคม แจ่มศรี (ศาลจังหวัดปัตตานี) สมาชิกเลขที่ ๘๕๘
 ได้รับสลากหมายเลข ๔๕๗๔๖๒๕ ถึง ๔๕๗๔๖๓๔ ตามลำดับ
 ประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๖

นายระกัษ นามทรงใจ (ศาลจังหวัดขอนแก่น) สมาชิก
 เลขที่ ๖๒๕

นายศวิต สมหวัง (ศาลจังหวัดสกล) สมาชิกเลขที่ ๓๓๗

นายแดง ชุณบุตร (ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง) สมาชิก
 เลขที่ ๑๒๕๕

นายศิริ สายสุวรรณ (ศาลจังหวัดหลังสวน) สมาชิกเลขที่ ๘๕๑

นายโสภณ ชรรฆวรรณ์ (ศาลจังหวัดเลย) สมาชิกเลขที่ ๑๑๗๗

นายจำลอง ศิริสุภวรรณ (ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา)
 สมาชิกเลขที่ ๔๓๐

นายฮาภรณ์ จารุจินดา (ศาลจังหวัดกบินทร์บุรี) สมาชิกเลขที่
 ๓๑๐

นายเนือง ราชโรจน์ (ศาลจังหวัดปัตตานี) สมาชิกเลขที่ ๘๖๖

นายเกษ ศิริตาม (ศาลจังหวัดนครสวรรค์) สมาชิกเลขที่ ๘๑๖

นายรวบ สำเนียง (กองหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม)
 สมาชิกเลขที่ ๑๑๐

ได้รับสลากหมายเลข ๔๖๗๓๕๘๓ ถึง ๔๖๗๓๕๙๒ ตามลำดับ

ผู้ให้ความอุปการแก่กิจการของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง

ด้วยมีผู้ให้ความอุปการแก่กิจการของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางแห่งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ในระหว่างเดือนธันวาคม ๒๔๙๕ ถึงพฤษภาคม ๒๔๙๖ ดังต่อไปนี้

(๑) พระยาศรีวิกรมราชดิษฐ์ บริจาคเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้เป็นทุนประเดิมก่อสร้างโรงพิมพ์เพื่อฝึกสอนเด็กและเยาวชนในความควบคุมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง และบริจาคเงินอีก ๑๐,๐๐๐ บาทให้เป็นค่าใช้จ่ายในโอกาสขนย้ายและจะทำพิธีเปิดที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

(๒) เด็กชายปรมาภรณ์ ไกรฤกษ์ และเด็กหญิงอรประจิตร ไกรฤกษ์ บริจาคเงินคนละ ๑,๐๐๐ บาท รวม ๒,๐๐๐ บาท อุทิศส่วนกุศลแก่นายวิจิตร อัครวิจิตร ไกรฤกษ์ บิดาผู้วายชนม์

(๓) นางสาวภัทรา สิงห์ตระ บริจาคเงิน ๕๐๐ บาท

(๔) นายเอ็งเลียง แซ่เข้ ช่วยบริจาคจ้างลูกศิษย์ของในวันขนย้ายที่ทำการศาลคดีเด็ก ๆ และสถานพินิจ ๆ รวม ๒ วัน ๆ ละ ๔ คน เป็นเงินค่าจ้างที่บริจาค ๔๐๐ บาท

(๕) พระนิติการณ์ประสม บริจาคเงิน ๒๕๕ บาท

(๖) นายเข้าเขียง แซ่เฮ้ง บริจาคเงิน ๑๕๐ บาท.

(๗) พระยาฉัตรพลธรรมประคัลภ์ บริจาคเงิน ๑๐๐ บาท

(๘) นางบรรจบพันธ์ นวรัตน์ ฌ ชยชญา บริจาคเงิน ๑๐๐ บาท

(๙) พระมนูเวทย์วิมลนาท บริจาคเงิน ๕๐ บาท

(๑๐) สยามคม ไว. ทัษปติว. ซี. เอ. นำของขวัญปีใหม่มาแจก
 เก๊กและเขาวจนทุกคน เนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่พุทธศักราช ๒๔๕๖
 มีตุ๊กตอลเลย์บอลล์และภาพถ่าย ๑ ชุด สบู่ กินสอ ใสสกริม เป็นอาทิ
 และสยามคม ไว. เอ็ม. ซี. เอ. ส่งของขวัญปีใหม่มาให้แจกแก่เก๊กและ
 เขาวจนเช่นเดียวกัน มีตุ๊กตา สบู่ และสิ่งของเย็บเคล็ดเล็กน้อย ซึ่ง
 แจกรายไปโดยวิธีจับสลาก

ศาลาก็แก่เก๊กและเขาวจนกลางขอขอบคุณท่านผู้ให้ความอุปการ-
 ติงเคราะห์แก่เก๊กและเขาวจนทั้งนี้ และขออนุโมทนาโดยทั่วกัน ส่วน
 ที่อุทิศกุศลแก่ผู้ล่วงลับไปแล้วนั้น ขอขานสงฆ์แห่งกุศลบริจาคจงเป็น
 บั้จจัยให้สำเร็จประโยชน์สุขแก่ผู้ล่วงลับไปตามควรแก่ศกวิสัยในสัม-
 ปรายภาพ เทอญ.

วัตถุประสงค์

ในการออกหนังสือ “นิตยสารกระทรวงยุติธรรม”

การออกหนังสือ “นิตยสารกระทรวงยุติธรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงข้อราชการ ความรู้ ความคิดเห็น ข่าวดังและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เกี่ยวกับศาลและกระทรวงยุติธรรมที่สมควรให้ข้าราชการในกระทรวงยุติธรรมทราบทั่วกัน

หนังสือนี้ตามปกติจะออกสองเดือนต่อเล่ม แต่กำหนดการออกนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

อนึ่ง ใคร่ขอรับรองบรรดาข้าราชการในกระทรวงยุติธรรมให้ช่วยเขียนเรื่องตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นส่งไปให้กระทรวงยุติธรรมพิจารณานำลงเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วย

กระทรวงยุติธรรมหวังว่าหนังสือนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่ราชการศาลและกระทรวงยุติธรรมโดยทั่วไป ทั้งหวังเป็นอย่างมากว่าจะได้รับความร่วมมืออันดีจากบรรดาข้าราชการกระทรวงยุติธรรมในการส่งเรื่องหรือบทความไปลง เพื่อที่จะช่วยให้หนังสือนี้ได้มีสารคดีอันมีรสนิยมต่าง ๆ กัน และเป็นรวมแนวความคิดเห็นของหน่วยราชการทั้งหลายของกระทรวงยุติธรรมด้วย

กระทรวงยุติธรรม

๑ มกราคม ๒๔๘๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทยเชชม ถนนพอองนคร พระนคร
นายอำพน ฉาองกูร ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๔๕๖